

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Évi ára 24 korona.
Félévi ára 12 korona.

VIDÉKEN:

Évi ára 28 korona.
Félévi ára 14 k. 40 t.

HIRDETÉSEK:

3-hasábos petit sor egyszer 20 fillér.
minden következőnél 16 fillér.

Nyitólár sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasúti palotájában.

TELEFON-SZÁM: 601

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Récsvegy
Társaság.

József főherceg-ut. 23. sz.
TELEFON-SZÁM: 151

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, július 9.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: A család és az iskola.
- A kormány erdővásárlása.
- A makói polgármester ellen.
- A hadtestparancsnok Temesvárt.
- A Nemzeti a Népszínházban.
- A primadonna közös konyhája.
- Gyilkos házaspár.
- Szalay Imre és Fejérfarkas László Aradon.
- Óriási katasztrófa a fővárosban.
- Levél a közgyűlésről.
- Andrényl Károly Aradváros díszpolgára.
- A király nyaralása.
- Bánhid József báró halála.
- Beszélgetés Márkus Emilával.
- Téma: Kishirdetés. Írta: Lengyel Géza.

A család és az iskola.

Arad, július 8.

Igy tanév végén és szünet elején jelennek meg az iskolai értesítők. Mind-megannyi beszámoló volna egy iskolai év történetéről és kellene, hogy leszűrt tapasztalat, a közvetlen megismerés eredményezte bizonyos gyakorlati értékkel bíró pedagógiai megfigyelés nyilatkozzék meg az egyes iskolák növendékei szelleméről, tanulásrendjéről és mindazon képességek fokairól, mibenlétéről, melyek az iskola növendékeit az életre és megélhetésre képessé teszik. Kellene, hogy ilyen adatok legyenek tulnyomó számban abban az értesítőben, mely a növendékek révén első sorban a szülők kezébe kerül és csak azután érdekel egyes tanügyi embereket.

Sajnos azonban, a közmondás sze-

rint ismert hazai iskolai értesítők nagyrésztben és kevés kivétellel, mindezeknek a hijával vannak. Nem ritka, hogy bizonyos elvont tartalom, kizárólag szakszerű téma foglal vezető helyet az értesítőben, mely már tárgyánál, felfogási módjánál és előadásánál fogva is eleve kizárja azt, hogy ezt az irón, no meg a nyomdai korrektoron kívül, bárki más is elolvassa. A szülők legkevésbé. Pedig ezeknek áll érdekükben első sorban tájékoztatást nyerni azon vezérelvekről, melyek gyermekeik iskoláztatását illetően egy egész életre kihatólag irányító, sokszor döntő súlyjal bírnak. Hiszen a családi nevelés állandó és folytonos kontaktusa az iskolák nevelő követelményével annyira fundamentális pedagógiai elv, hogy erről beszélni bővebben szükségtelen is.

Egyik magyar középiskola ez évi értesítőjében az igazgatói jelentésben olvastam a következő megfigyeléseket: „a szülők közönye, elfogultsága, gyermekeik majomszeretete, a gyermek elkényeztetése, ferde nevelése leküzdhetetlen nehézségeket gördítenek a tanári kar munkássága elé.”

Gondolkoztam e kijelentés fölött s általánosságban igazat adtam a megfigyelés helyességének. Ezen odavetett kijelentésből is letagadhatatlan jelét állapítottam meg annak az iránynak, mely az iskolába járó növendékek nevelésének helyes útját jelöli meg. S kiragadva e tételt, fűzöm tovább mondanivalómat.

Ha a tanári kar felismeri e nehézségeket, miért nem gondoskodik megfelelő

módon e nehézségek elhárításáról? Ha megállapítja, hogy a szülők közönyösek, elfogultak, gyermekeiket elkényeztetik, ferde irányban nevelik, majomszeretetükkel csaknem agyonszorítják, miért nem igyekeznek mindezekről közvetlenül meggyőzni a szülőket, beláttatni velük kifogásolt eljárásuk káros eredményét?

Rég idejét mult pedagógiai nézet, hogy az iskola nem nevel, csak palléroz: nagyjában faragja le mindazon érdekességeket, melyek a születésnél, avagy a családi nevelés hiányainál fogva annyira feltűnők és szembeötlők. Igenis kell, hogy az iskola neveljen. Neveljen az életnek, a megélhetésre.

Bár elhiszem, hogy tényleg lehetetlen minden egyes növendékkel külön-külön, egyénisége és egyedisége szerint foglalkozni; talán kizártnak is tartom, hogy a tanító szakemberek minden egyes növendékre vonatkozóan és minden egyes alkalommal a szülőkkel vagy ezeknek helyetteseivel érintkezzenek; nem látom be, miért ne volnának itt Aradon is megvalósíthatók azok a budapesti egyes intézetknél inaugurált és bevált eszközök, melyeket szülői értekezlet néven ismerünk. Az intézet igazgatói és tanárai összehívják a növendékek szülőit és könnyed, fesztelen módon beszélnek meg ezen összejöveteleken felmerült észleleteiket úgy a növendékekre, mint a nevelés, tanításra vonatkozólag.

Igenis, szükségesnek tartom a szülői értekezleteket; szükségesnek tartom magasabb pedagógiai, sőt társadalmi szem-

Kishirdetés.

Írta: Lengyel Géza.

Októberben vidékre helyezték a számtisztet. A szoba ettől fogva üresen állott. Szép szoba volt, ahogyan a hirdetések, meg a kapura ragasztott cédulák mondják, csinosan butorozott. Míg a szövet karosszéknek képviselték a butorozatot, a csint pedig a támlájukra terített, sárgára mosott horgoltcsipke. A kályha, csodáláson vékony vaskályha, ezüstszínűre volt mázolva, a tetején egy kis kerek, piros pamut-terítő és ezen a terítón álló lámpa. A lámpa, a terítő és a kályha együtt, egymás alatt, arra figyelmeztették a szemlélőt, hogy tüzet nem lát mostanában a vékony és ezüstszínű szereszn, noha tél van, fekete, csontia fagyott tél.

Okóber ugyanis, amikor vidékre helyezték a számtisztet, a szobaurat, régen eimult. Harmadik hónapja állott üresen a csinosan butorozott szoba. Ablakai busan és egyre fátyolozottabban tekintettek a sárga falakra, amik szemben, de nagyon közel szemben emelkedtek. Bizonyára szívesen kémelelték volna az utcát is: nem jön-e lakáskereső. Ha egyáltalában le lehetett volna látni a szűk utcán a járdára. A falak, a padló és az ágy az egész tél hidegét ontották magukból.

A szomszéd szobában az özvegy horgolt, a mamája pedig kötött. Kettőjük között csak éppen annyi a különbség, amennyi a kötés meg a horgolás közt. Mind a kettő divatját mult, ósdi. Az öreg asszony kicsit kövér, ráncos,

szemüveges, az özvegynek, sima és sárga az arca és számos csúcsban végződő. Az ujjai is, a könyöke is, mintha szurnának. Rajta minden hegyes és fenyegedő.

A mama nagyot sóhajtott, az özvegy elkészenedetten teszi le a munkát. Három hónap óta négyen nézték a szobát. Három drágállotta. Egy megvevő gunnyal kérdezte:

— Ez legyen egy csinosan butorozott szoba?

Az özvegy közelebb húzódik az öregasszonyhoz és azt mondja:

— Mama én hírdetni fogok.

— Nem ér semmit, feleli a mama.

— De ér. Kitaláltam a módját. Az özvegy itt elvörösödik és elmondja, mi talált ki. Ugy hirdet majd, hogy „fiatal özvegynek.” egy szoba kiadó. M. gános, független nőnél, külön bejárattal, pompás hely.

Az öreg asszony bámulva és egy kicsit megrövedve néz végig a lányon. Az özvegy még jobban pirul, összehúzódik, végig néz ön magán, aztán az anyjára tekint. Ez a pillantás megnyugtató az öregebbiket. El kell hinni, hogy a lánya, átlátszó arcával, sima ritka hajával semmi rosszra, a rossznak semmi rejtett, kicsi árnyékára sem gondol. Hisz elgondolkozva, fáradtan egyesik bele:

— Hát hirdess.

Hirdetnek. Nincs még tizenegy óra, megszólal a csengő. Az öreg asszony bevezeti a vendéget a szobába és azt mondja, tessék várni.

— És az öreg, hallgatag cseléd, gondolja

a fiatal ur, akit odacsál a sokat ígérő, kollektív, könnyű szerelmű ígérő kishirdetés és lesi az özvegyet. Az özvegy ezalatt dobogó szívvel veszi magára téglássin, fodros pongyoláját. A tükörbe is belépillant, de ijedten kapja el a fejét és megy be a szobába.

A fiatal ur elég jól nevelt, a szörnyű csatlódást nem árulja el. Udvarias kifogással siet tovább.

Azután szól a csengő egész délutánig. Jönnek és elisietnek a látogatók. De nem mind-egyik udvarias. Akad, aki szemébe nevet az özvegynek. Akad, aki bosszusan morog és becsapást emleget.

Már közeleg a kora tél alkony, már egy óra óta csend van. Az özvegy a diványon fekszik és sir. Az öreg asszony az ablaknál áll, onnan küld haragos megjegyzéseket. Anya és leánya ekeseredetten vessekednek, míg meg-egyesnek abban, hogy a romlott, gonosz, erkölcsstelen férfiak minden bajnak az okozói.

Ekkor csöngötnék.

— Ki ne nyissa, kiált fel az özvegy:

Az öregasszony azó nélkül megy ajtó felé és bevezeti a csinosan butorozott szobába a szobaur-jeöltet.

— Én be nem megyek, mondja az özvegy és hangosan szokog. Az anya könyörög, bíába.

Bemegy az öreg asszony maga. A szoba homályos, a látogató ott áll az ablaknál, csak az arca látszik. Fiatal, piros képű gyerek ember. Tiszta, kedves, szinte szappan szagú. Az öreg asszony minden bevezetés nélkül mondja:

pontból is. És nem képzelek el olyan érvet, mely bármelyik részről megdöntené ennek szükségességét. Hiszem és vallom, hogy a magyar tanfériakat a legbensőbb kötelességérzet és úgyszeretet vezeti. El nem képzelem, hogy akár a helyiség, ahol ezen értekezleteket tartanák, akár az idő és alkalom, mikor ezt tartani akarnák, bizonyos eltökéltség mellett, jó szándékkal és elvárt buzgóság mellett feltalálható, vagy megállapítható nem lenne. De nem képzelem azt sem, hogy komoly gondolkozású szülő részvétellel, jelenléttel, tárgyilagossággal, elfogultság nélküli hozzászólás által ne óhajtaná előmozdítani azt a valóban kulturailag is fontos kezdeményezést, melyből első sorban a szülőnek van haszna.

Csak kezdeményezni kell s bizonyára az eredmény, a siker nem marad el, mert egygyé kapcsolódik a család kötelessége, a szülők szerepe a tanítás rendjével, célzatával és végeredményben ezáltal gyermekeink boldogulhatását érjük el, kiket az életnek nevelünk és a megélhetésre erősnek, szívósnak akarunk tudni.

A boszniai zavargások. Néhány hét óta különösen a külföldi sajtóban arról jelentek meg hírek, hogy Boszniában veszedelmes zavargások vannak. Ez természetesen a külföldi kereskedőket, akiknek adósalk vannak a meg szállott tartományokban, nyugtalanította s a budapesti kereskedelmi és iparkamarához fordultak hiteles felvilágosításért. Erre a kamara a következő kommunikát adja közre: A boszniai zavargásokról szóló hírek dolgában több külföldi ember a budapesti kereskedelmi és iparkamarához fordult. A kamara közvetlenül érdeklődött Boszniában s most közli az érdekeltekkel, hogy a zavargásokról szóló hírek koholmányok, melyeket megcáfolni annál inkább kötelessége, mert alkalmasak arra, hogy a boszniai kereskedelmet és ipart veszélyeztessék.

— Ez a szoba.

— Igen — feleli a fiú — a szoba. És — ki adja ki kérem? Az özvegy.

— Ez a szoba — ismétli emelt hangon az asszony.

A fiú megdöbbenve néz rá, az asszony haringosan folytatja:

— No, mit várt? Micsoda özvegy? Szobát keres, vagy nem szobát? Szégyelheti magát, hogy ilyen fiatalon már megromlott. Szégyelheti magukat mindnyájan, maguk világ rontó férfiak. Ha gonoszúságot akar, akkor innen ki! Itt becsületes, tisztességes emberek laknak, az özvegy pedig az én lányom és aki görbe szemmel mer ránézni, annak kikaparom a szemét.

A fiú tizféle színt játszott a dühös és ríkácsoló szónoklat alatt.

— Az Istenért nagysád, — hebegi rémülten — én a szobát nézem, a szobát akarom.

— A szoba huszonöt forint. Fűtés, világítás nélkül. Ot forint foglaló.

Komorán, fenyegetően hangzott ez a kijelentés. Szemüveg mögül egy fenyegető szempár csillogott a fiúra.

A fiú, szegény, nagyot sóhajtott. Nyult a zsebébe, kivett öt forintos.

— Kiveszem a szobát — mondotta.

Es hátrált ki az ajtón. A lépcső alján meg állt és kábán nézett körül. Maradt egy forint a zsebében. Holnap nincs ebéd és ha nem akarja, hogy odavesszen az öt forint, beköltözhessen elsőjén a hideg és árva szobába a magános özvegyhez, akinél szerelmi remények helyett keserű és goromba, erkölcsös és elrettentő tanításokat kapott.

A kormány erdővásárlása.

Arad, július 8.

A *Pesti Napló* július 5-iki számában cikk jelent meg: „Darányi erdőt vásárol” cím alatt. A cikk írója, úgy látszik, nincs eléggé tájékozva Magyarország erdőszeti és erdőgazdasági viszonyairól, mikor ellátólag nyilatkozik a földmivelési kormány erdővásárlási szándékáról s arról, mint merész újításról beszél.

Magyarország erdősegeinek egy része, különösen a magán kézen lévők közül igen sok, vagy helytelen kezelés, vagy épen rablógazdálkodás folytán már régebben pusztulásnak indult, sőt nagy kiterjedésű területek egészen elkopárosodtak. S így nem csak a birtokosokra nézve, hanem nemzetgazdasági szempontból is értéküket veszítették.

Est a veszedelmet a szakkörök már régebben fellelismerték s az Országos Erdészeti Egyesület kezdeményezésére, létrejött a kopárterületek befásításáról szóló törvény. Azonban sem ez, sem a részben már elavult 1879. évi erdő-törvény nem képes teljes mértékben gátat vetni a magánerdők újabbán mind nagyobb mérvű pusztulásának. Ezen erdőpusztulások okai, sajnos, idáig csak a szaklapokban láttak napvilágot s a napilapok csak akkor foglalkoznak vele részletesebben, mikor ezen erdőpusztulások folytán, egy-egy nagyobb katasztrófa éri az országot, vagy egyes vidékét. Szeged katasztrófájának is a felvidéki erdők nagyobb mérvű pusztítása volt az okozója.

Jelenlegi törvényeink nem lévén képesek a magán kézen lévő erdők pusztulásának teljes mértékben gátat vetni, addig is, amíg ilyen törvényünk lenne, más megfelelő eszközökhöz is kell folyamodni, hogy legalább megmentsük, ami megmenthető. Ebből a célból létesült, mint egyik eszköz: a földmivelési miniszterium „erdővásárlási alap”-ja. Ezen alap a kincstári erdőeladásokból befolyó összegek egy részéből áll s ugyanezen alap gyarapítására az 1904. évi XIV. t. cikkben az országgyűlés öt millió koronát szavazott meg tíz évre, mely összeg évi 500.000 koronánként van folyósítva.

Ezen erdővásárlási alap célja az, hogy abból nemzetiségi és hegyvidékeken olyan erdőterületeket vásároljanak meg, mely területek különben a pusztulásnak, az elkopárosodásnak lennének kitéve; s ez által megmentse a nemzetnek és a jövő nemzedéknek.

Nem lehet tehát elítélni a földmivelésügyi kormány ilyen természetű erdővásárlási politikáját, hanem nemzeti szempontból épen ellenkezőleg okosnak és hasznosnak kell azt tartani. Csak az a kár, hogy a jelenlegi erdővásárlási alap olyan szerény kis összegből áll (5 és fél millió korona), hogy a szükséges erdővásárlásoknak csak egy csekély töredéke eszközölhető belőle. Ha az alapot szaporítanák, sokkal eredményesebb munkát lehetne az erdőterületek megvásárlása körül kifejtetni.

Ajtay Sándor.

Reprodukáltuk az egyik fővárosi újság hírért, hogy *Darányi* Ignác földmivelésügyi miniszter tárgyalásokat folytat egy aradmegyei nagy kiterjedésű erdőterületnek a megvásárlása dolgában. A kormány a szóbanforgó, kissé letarolt erdőterületet, egy millió koronánál nagyobb összegért azért szándékozik megvenni, mert azt évi tízezer koronáért bárbe akarja adni az erdő szomszéd birtokosának, József főhercegnek, aki azt vadászterület céljaira akarja kibérelni. Erre a közleményre cáfolatot tesz közzé a földmivelésügyi miniszter s azt mondja, hogy

„a kormány az állami erdőterületekből sem el nem adott, sem a jövőben eladni nem szándékozik. Vásárolni pedig erdőket törvények és költségvetési felhatalmazás keretében szokott. *Aradmegyében eddig erdőterületet nem vásárolt.*” Az illető lap ezzel szemben fentartja azt a hírt, hogy a miniszter Aradmegyében eddig erdőterületet nem vásárolt ugyan, de fog vásárolni.

A makói polgármester ellen.

A polgármester nyilatkozata.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától —

Arad, július 8.

Farkas József makói polgármester ellen páratlanul szenzációs indítvány érkezett Makó tanácsához, melyben az aláírók arra kérik a közgyűlést, hogy a polgármestert állásától függessze föl és fizetését szüntesse be. Azonkívül aláírási íveket köröznek a városban a képviselőtestületi tagok között, hogy a fölfüggesztés gyors keresztülvitele érdekében rendkívüli közgyűlés hívassék egybe. A nagy föltűnést keltő esetről makói tudósítónk ezeket a részleteket telefonálja:

A város iktató hivatalába ma délelőtt egy három, géppel írott oldalra terjedő indítványt nyújtottak be Baranyi János, Szűcs József és Szűcs Sándor városi képviselők aláírásával el látva. Az indítványozók azt kívánják, hogy a közgyűlés Farkas József polgármester ellen az 1886. évi XXII. t. cikk 91. szakasza alapján a fegyelmi eljárást rendelje el és állásától függessze föl, továbbá, hogy a fegyelmi eljárás tartamára teljes fizetését szüntesse be. A fölhozott vádakban hangoztatott súlyos fegyelmi vétségek az indítványban így csoportosulnak:

A közvélemény megtévesztése, az adópénztár meggyanúsítása, hivatali titok megsértése, a tisztujtás rendszeres időben való megtartásának megakadályozása, végül magán és hivatalos érintkezésben tanúsított magatartása.

Köztudomás szerint, — mondja az indítvány — a tisztikar megbízatása most szeptember hóban lejár s a tisztujtásnak ekkor kellene megejtetni. A törvény határozottan előírja a választók névjegyzéke összeállításának módját és idejét és akár tudatlanságból, akár egyéb számításból a választói névjegyzéket a törvény által előírt időben el nem készítette, sőt úgy lehet, hogy a mesterkélten előidézett hibák miatt, az ma sincs végérvényesen elkészítve s ekként az az eshetőség áll elő, hogy a tisztujtás a törvényes időben, sőt jóval azután sem lesz megtartható. E bojtányos és vétkes mulasztás és gondatlanságért senki más csak a polgármester felelős, akinek hivatása a törvény által előírt teendők elvégzéséről gondoskodni. Mindezeknél fogva:

tekintettel arra, hogy a választók névjegyzéke elkészítésének elmulasztásával a tisztujtásnak a rendszeres időbeni megejtését akár tudatlanságból, akár azon célból, hogy állásában tovább maradhasson, lehetetlenné tette, bűnös célzatu mulasztást képez.

tekintettel arra a közönségesen ismert tényre, hogy hivatalos és magán érintkezésében oly magatartást tanusít, amely nemcsak a jó ízlés, értelem és meggondoltság hiányára vall, de a józasi fellogást és ép gondolkodást is kétségessé teszi.

tekintettel arra, miként állása rovására — éretlen föllépése és modora miatt mindenütt gúny tárgya — s Makó város polgársága szégyenérzettel láthatja személyében a

város naponkénti kigunyolását és neveltségessé tételeit,

tekintettel végül arra, hogy mindezek őt a polgármesteri állás betöltésére képtelenné teszik s arra ő nem méltó:

Indítványozzuk, hogy: 1-ször a tek. képviselőtestület az elősoroltak miatt Farkas József polgármester ellen az 1886. XXII. t. c. 91. §-a alapján a fegyelmi eljárást rendelje el és állásától függessze fel s annak mielőbbi fogantatása végett Csanád vármegye alispánját keresse meg.

2-ször: A fegyelmi eljárás tartamára teljes fizetését, miután arra méltatlan, szüntesse be.

3-szor: Jelen indítvány és a hozandó határozat hiteles alakban Csanád megye főispánjával, az arad-csanádi egyesült vasutak és a vásárhely-makó-nagyszentmiklósi vasutak igazgatóságával közöltessék.

Az izetlen és fölötte furcsa indítvány egyes érzelmeiket keltett Makón és a város nyugalmát alaposan fölkavarta. Farkas József polgármester különben tudósítónak előtt ezt a nyilatkozatot tette:

— Mihelyt az indítványt elolvastam, a benne foglalt vádak folytán azonnal megkértem magam ellen az alispánnál a fegyelmi vizsgálatot. Szomorú dolog, hogy nekem, mint a város fejének, ilyen megtámadásban van részem azon néhány elvakult ember részéről, akik arra utaznak, hogy tisztos közéleti szereplésemet bafektítsék a közelebbi tisztujtás alkalmából. A vádak ép oly neveltségesekek, mint vakmerőek.

A szenzációs indítvány sorsát és a fegyelmi vizsgálat eredményét izgalommal várják és nem lehetetlen, hogy miatta a tisztujtás idejét is el kell halasztani.

A Nemzeti a Népszínházban.

A népszínházi bizottság ülése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 8.

Erintéssel dolognak tekinthető, hogy az állam a Népszínházat kibérelt a Nemzeti Színház számára. A dolog olyan komoly stádlumba került, hogy a népszínházi bizottság sem odáthatja tovább az állásfoglalását. **Bárczy István** polgármester, a bizottság elnöke, ma délelőtt hívta össze ülésre a bizottságot, amelynek most le kellett nyelnie akaserű falatot s dönteni ebben a népszerűtlen kérdésben.

Az ülésről a következőket jelent a fővárosi tudósítónk:

A bizottság ülése háromnegyed tizenkét órakor kezdődött a polgármester hivatalában. Jelen voltak: **Surányi** József udvari tanácsos, **Kléh** István udvari tanácsos, **Hüvös** József, a városi villamos társaság igazgatója, **Heltai** Ferenc és **Márkus** Miksa szerkesztők, bizottsági tagok. A Népszínház igazgatóit, **Máder** Raul és **Bálint** Dzsóót nem hívták meg az ülésre.

A bizottság tagjai meghallgatták a kormány ajánlatát, melyet **Bárczy** István ismertett. A polgármester előrebocsátotta, hogy **Máderék** most 24.000 korona bérhátralékban vannak s ha a közükön marad a színház, ez előreláthatólag szaporodni fog. Már ebből az okból is előnyös a városra a bérbeadás. De a kultuszminiszter ajánlata ezt még kedvezőbbé teszi.

E szerint a kormány öt évre hajlandó kivenni a Népszínházat évi *hatvan ezer korona*

bérért, de fizet a városnak évi *harmincezer korona* nyugdíjat is. Ha öt év múlva kész lesz a Nemzeti színház s a Népszínháznak nem lesz bérlője, *ugy a Nemzeti Színház tartozik a Népszínházban a megállapodás szerinti bérszögért még négy évig tovább játszani.* Ha a főváros talál bérlőt, aki kisebb bér: ajánl, *ugy erre a négy évre a kormány köteles a különbözetet megfizetni.*

Máder Raul és **Bálint** Dzsóó, a két igazgató a kormánytól *hétsszáz ezer korona* végkielégítést kapnak, melynek fele, háromszázötven ezer korona a színház alkalmazottjainak végkielégítésére való. Ezenkívül *évi 15.000 koronát* kapnak személyenként tíz éven át. A ruhatár és a cukrászda **Bálint** Dzsóó marad a Nemzeti Színházban is.

A bizottság hangulata olyan volt, hogy már az ülés kezdetén bizonyosra volt vehető, hogy az ajánlatot *kétségtelenül elfogadják.* A bizottság tagjai közül a szavazás előtt **Surányi** József el távozott.

Hosszu vita után a bizottság elfogadta **Bárczy** polgármester előterjesztését és ezzel megpecsételte a Népszínház sorsát.

Szalay Imre és Fejérpataky László Aradon.

A kulturpalota ügye.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 8.

Alig néhány héttel ezelőtt emlékeztünk meg arról, hogy **Fejérpataky** László dr., a muzeumok és könyvtárak országos felügyelője Aradon járt a Kölcsey-egyesület könyvtára, muzeuma és az aradi kulturpalota ügyében. A mai napon ismét Aradra érkezett **Fejérpataky** dr. és vele együtt jött **Szalay** Imre, a Nemzeti Múzeum igazgatója, aki *Fraknói* külföldi tartózkodása alatt a muzeumok és könyvtárak országos felügyelőjének teendőit is végzi.

Szalay Imre és **Fejérpataky** László jelenleg Erdélybe utaznak és utjuk közben egy napot időztek Aradon. **Szalay** utoljára 1878-ban volt Aradon s így még nem látta a Kölcsey-egyesület ereklyemúzeumát, melyet, valamint a kulturpalota terveit most személyesen akarta megtekinteni, hogy így tájékozódást nyerjen erről a most már hamarosan tető alá kerülő ügyről.

Varjassy Árpád kir. tanácsos, tanfelügyelő, **Kovács** Vince iskolafelügyelő és **Szöllösi** István tanár, a Kölcsey-egyesület titkára kíséretében ma délután előbb megtekintették a város által a kulturpalota számára a Baross-park szögletén, a városház mögött kijelölt helyet. Ezután a Kölcsey-egyesület muzeumába mentek, a melynek helyiségeit érdeklődéssel járta végig **Szalay** Imre. Az ereklyemúzeum egyes nevezetesebb tárgyait figyelemmel szemlélte és elismerő szavakkal nyilatkozott a gyűjtemény gazdagságáról.

A muzeum megtekintése után a kulturpalota új terveit mutatták be a fővárosi vendégeknek. Ezeket a terveket tudvalevőleg a minisztérium és az építőfelügyelőség észrevételeinek tekintetbe vételével készítette **Szántay** Lajos építész. E tervek alapján a kulturpalota építése már valószínűleg *jövő év tavaszán* megindulhat. A még szükséges államsegély ügye már a kedvező befejezés stádiuma felé halad és a fővárosi vendégek biztató kijelentésével arra mutatnak, hogy Arad e

nagyjelentőségű kulturkérdése hamarosan megoldásra kerül.

Az *Aradi Közlöny* munkatársának alkalma volt beszélni **Szalay** Imrével, aki ezt mondotta:

— Látogatásunknak az a célja, hogy *minél gyorsabban dűlőre vigyük az aradi kulturpalota ügyét.* Megtekintettük a palota helyét, a terveket s mindezeket úgy művészeti, mint célszerűségi szempontból kitűnőeknek találtam. Megtekintettem az ereklyemúzeumot is, amelynek vezetése szintén megfelel minden kívánalomnak.

Szalay Imre és **Fejérpataky** László ma este tovább utaztak Gyulafehérvár felé.

A hadtestparancsnok Temesvárt.

Megérkezés és fogadtatás.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 8.

Ma délután a budapesti gyorsvonattal érkezett meg az új temesvári hadtestparancsnok. A közönség már jóval két óra előtt ellepte a józsefvárosi indóház környékét, valamint a perront, ahol **Beó** Ferenc főkapitány és **Thierjung** Mihály józsefvárosi kapitány intézkedtek a rend tekintetében. Két óra után érkezett meg a császári és királyi huszonkilencedik gyalogezred egy díszszázada, hatvan dorék szál katonával, élőkön az ezred zászlajával. **Maschke** százados vezette a díszszázadot, amely a perronon kívül a harmadik osztályú váróterem előtt foglalt helyet. A század mellett jobbra foglalt helyet a 29-ik gyalogezred zenekara.

Nemsokára ezután megérkezett **Krausz** alezredes, térparancsnok, aki intézkedett, hogy a megérkező hadtestparancsnok akadálytalanul vonulhasson ki az indóházból. Kijáratra az első osztályú váróterem volt fentartva. Fél három órakor jött **Scheure** Jenő ezredes, a 29-ik gyalogezred parancsnoka, **Pékay** őrnagy, valamint a vezérkari és törzstisztek, továbbá a 61-ik gyalogezred és a 7-ik tüzérezred egy-egy képviselője. Legutolsónak érkeztek **Fanta** Károly altábornagy, hadosztályparancsnok és **Hrabár** János vezérőrnagy, brigádéros. A díszszázad a két tábornokot tisztelegve fogadta, majd a vezető százados megtette a jelentést.

Három óra ötvenkét perckor robogott be a budapesti gyorsvonat a harmadik vágányon. A mint a vonat a perronra beért, a katonazenekar rázendített a *Gotterhalálra*. Az ötödik kocsiiban, egy barnára festett, elegáns szalonkocsiiban láthatóvá lett az új hadtestparancsnok. Magas szál ember **Frank** Liboriusz, salmpátikus, megnyerő külisével. Öszülő, közepén elválasztott rövid szakállt visel. Szeméből szigor, de egyúttal jószág sugárzik. A kiszálláskor **Maschke** százados jelentést tett a hadtestparancsnoknak, aki ezután a haptákban álló század előtt elvonulva szívélyesen kezét fogott **Fanta** altábornaggyal, **Hrabár** vezérőrnaggyal. **Scheure** ezredessel, valamint a megjelent többi tisztekkel. Fogadta a 61-ik gyalogezred és a 7-ik tüzérezred két tisztiének üdvözlését. A hadtestparancsnok társaságában jöttek **Mellion** ezredes, vezérkari főnök és **Panz** Viktor százados, adjutáns, akik Szegedig előre utaztak és együtt jöttek **Frankkal**. A század előtt elvonulva, az új hadtestparancsnok látható érdeklődéssel nézett végig a legénységen.

Az első osztályú váróteremen keresztül vonult ki a hadtestparancsnok a tábornoki karról követve. Kifelé menet egy percre megállt és kezét szorított **Klinda** József állomásfőnökkel, akinek röviden megköszönte a különkocsit és megelegedésének adott kifejezést a kényel-

mes utasás felett. A különkocsit ugyanis tegnap Temesvárról felvitték Budapestre a hadtestparancsnok számára. Az indóház bejárata előtt megtekintette a hadtestparancsnok a díszszabadot, valamint a zenekar elvonulását. Zöldtollas csákójához emelt kézzel nézte végig az elvonulást, majd néhány szót váltott még egy vezérkari őrnaggyal. Ezután Fanta altábornagy társaságában beült a 16-os számú kétfogatú bérkocsiba és behajtatott új otthonába. A második bérkocsiban *Mellion* ezredes, vezérkari főnök és *Pans Viktor* foglaltak helyet, utánuk pedig jött a többi tiszt. A Jenő herceg téri hadtestparancsnoksági épület elé érve, a tisztek felkísérik a hadtestparancsnokot az első emeleten levő fogadóterembe, ahol ismételtén kezét fogott *Frank* a tisztekkel, mire ezek el távoztak.

Frank Liborinus hadtestparancsnok holnap délelőtt tíz órakor fogadja a helyőrség tisztikarát és katonai hivatalnokait a Kálváriai Kassinó emeleti nagytermében. A hadtestparancsnok valószínűleg mindjárt a fogadtatás után látogatókat tesz a polgári hatóságok fejénél is.

Andrényi Károly Aradváros diszpolgára.

Nem aktuális a második müegyetem kérdése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, július 8.

Ma délután Aradváros törvényhatósági bizottsága Károly Gyula gróf főispán elnöklésével rendes közgyűlést tartott. A közgyűlés terme a nyári főszezon dacára is, eléggé látogatott volt, ámbar az előadásra került határozati javaslatokat a tanács szövegezésében, minden vita és észrevétel nélkül fogadták el.

Ha maga az érdemleges közgyűlés érdeklődés nélkül aktaelintés volt is, tulajdonképp részben mégis jó munkát végeztek a városatyák azzal, hogy az ország parlamentjére rápirítva olyan nagyszámban jelentek meg, hogy *Varjassy* Lajos polgármester büszkén szólhatott oda a tanács tagjaihoz:

— Mennyivel könnyebb Károlyi gróf főispánnak mint a képviselőház elnökének. A mi képviselőink szorgalmasabbak mint a honatyák.

Elárulhatjuk, hogy nem a napirend unalmas közigazgatási kisebb-nagyobb eseménye feledtette el velük, hogy a közgyűlési terem nem a legkellemesebb nyaraló, hanem ami annak napirendje előtt történt, azt tekintették olyan kiemelkedő, a hétköznap szürkeségéből meleg színelvél előtű eseménynek, hogy a történendőknek ünnepélyességét, lényét a maguk jelenlétével emelni akarták.

Megittuk, hogy a város kiváló fiának, Andrényi Károlynak lényes tettét, az aradi gyermekórház céljaira tett kétszáz ezer koronás alapítványát, a mai közgyűlésnek bejelentéssel *Károlyi* Gyula gróf főispán.

A napirend előtt ez meg is történt.

— Örömmel jelentem a tekintetes törvényhatósági bizottság közgyűlésének — mondotta a főispán, — hogy Arad város egyik kiváló polgára, *Andrényi Károly* (lelkes éljenzés), tegnap kétszáz ezer koronás alapítványt tett egy, Aradon építendő gyermekórház céljaira. És a tett önmagát dicséri a meg vagyok győződve arról, hogy a tekintetes közgyűlés is ellármással és örömmel veszi azt tudomásul.

A főispáni bejelentés után *Varjassy* Lajos polgármester emelkedett szólásra, hogy egy rövid beszéd kíséretében azt indítványozza,

a közgyűlésnek, hogy *Andrényi Károlyt* válassza meg Arad város diszpolgárdvó.

— A legnemesebb intencióból — a gyermek szeretetéből fakadt ez a nemes elhatározás s vált tette. Az az általános elismerés, melylyel az alapítványt a közvélemény kísérte, azt a meggyőződést kelti bennem is — úgy mond — hogy a közgyűlés azzal fejezheti ki elismerését *Andrényi Károly* iránt, hogy őt Arad város diszpolgárdvó választja meg.

A közgyűlés lelkes éljenzéssel tette magáévá a polgármester indítványát.

Napirend előtt szólalt fel *Adler* Andor bizottsági tag s azt kérte, hogy a jövőben a főorvos kötelezze a kezelő orvosokat arra, hogy ha valamilyen családban az iskolába járó gyermek ragályos betegségbe esik, jelentsék be egyszerűen azt is, mely iskolába jár s ha kettőnél több ragályos betegség fordul elő egy osztályban, akkor abban az osztályban a tanítás szüneteljen.

Tisch Mór dr. megnyugtatta a közgyűlést s tudtul adta, hogy ilyen értelemben jár el a főorvosi hivatal.

Ezután azt kérte *Adler*, hogy az adókövetések alkalmával oly módon idézzék meg a feleket, hogy azoknak ne kelljen sokszor több napot is hiába való várakozással eltölteniük.

A polgármester megígérte, hogy intézkedik.

A napirenden lévő kérdések tárgyalása során a második müegyetemnek Aradon történendő felállítására érdekében adott be indítványt *Müller* Károly, Arad város képviselője.

A tanács azzal a javaslattal terjesztette be, hogy a közgyűlés írjon fel a kormányhoz és kérje arra, hogy akkor, ha a kérdés aktuális lesz, gondoljon Aradra s vegye tudomásul, hogy a város harminckét hold területet ajánl fel a müegyetem céljaira.

Müller Károly szólalt fel s azt mondotta, hogy a felterjesztésben a közgyűlés statisztikai adatokon nyugvó érvekkel bizonyítsa be a kormánynak azt, hogy Arad jogosan igényel maga számára a második müegyetemet, mert a múltban óriási áldozatokat hozott a közoktatásügyért.

Károlyi Gyula gróf főispán ekkor a következő kijelentést tette:

— Méltányolom én is Arad igényeit, melyeket a második müegyetemmel szemben táplál. Ma azonban ez a kérdés egyáltalában nem aktuális, mert a kormány nem foglalkozik újabb müegyetem létesítésével. Éppen a mostani közoktatásügyi kormány elment addig a határig a közoktatásügy fejlesztésében, ameddig az ország pénzügyi helyzete engedte. Nem volna helyénvaló tehát, ha egy nem aktuális kérdésből kifolyólag mintegy követelésekkel lépne fel Aradváros. Ez csak olyan cukrovízszerű dolog lenne, minden pozitív eredmény nélkül. Hiába mutatjuk ki, hogy csak Aradnak vannak jogos igényei a második müegyetemhez, ez is írott malaszt maradna, minthogy a kérdés, pénzügyi okokból, most nincs napirenden. Kérem, hogy a közgyűlés fogadja el a tanács javaslatát. Figyelemmel kísérhetjük az ügyet s annak idején forduljunk a kormányhoz.

Müller Károly felszólalása után a tanács javaslatát fogadta el a közgyűlés.

TANÜGY.

(—) Uj állami iskolák. A közoktatásügyi miniszter a gyoroki rom. kat. jellegű elemi iskolát 1908. évi szeptember hó elsejétől kezdődő hatálytalos állami kezelésbe átvette és az iskola eddigi tanítóját, *Rozik* Albertét állami tanítónak nevezte ki. Ugyancsak fentl. határidővel kezdve állami kezelésbe vette a keréki községi jellegű elemi iskolát és az iskola eddigi tanítóját, *Eberlein* Jánost állami tanítónak nevezte ki.

A primadonna közös konyhája.

A nagyszalontai színtársulat kalandjai.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, július 8.

Már a harmadik sorozatot adjuk közre azokból a regényes eseményekből, amelyek Molnár Gyula színdirektor Nagyszalontán vendégszerelt társulata körül játszódtak le. Ugy látszik, Molnár Gyula színtársulata több nyári bohózatot rendezett a kulisszákon kívül, a hétköznapi életben, mint a festett falak közt. A hecces, kellemetlen kalandok egész raja csoportosult Kiss Margit, a társulat primadonnájának személye körül, aki azóta végképp elvesztette direktorának kedvét a nyári bohózatok rendezéséért.

Az intrika még előző állomásukor, Gyomán indult meg a primadonna ellen, a hol Molnár Gyula igazgató és *Dobos* Nándor titkáralapítványt feljelentést tették Kiss Margit ellen, a kit a feljelentés folytán le is tartóztattak. Mint azt megittuk, Kiss Margit ártatlansága mihamar kiderült s szabadlábra helyezték. Ekkor újabb bántalmak érték: Molnár Gyula és *Dobos* Nándor behatoltak a primadonna lakásába és összes ruháit elezték tőle. A kétségbeesett művésznő egyetlen szál ruhában érkezett meg a híres hajduvárosba. Nagyszalontára s nyomban prókátort keresett. Ügyvédjével *Podhracsky* Rzsó dr.-t választotta, ki rágalmozás, becsületsértés és magánlakásértés címen feljelentést tett az igazgató és annak titkára ellen.

Minthogy ily előzmények után Kiss Margit természetesen nem maradhatott meg a társulat körében, kosztüm nélkül nem is játszhatott, prózalabb megélhetési forrás után nézett. Megalapította az első nagyszalontai közöskonyhát a színtársulat tagjai, régi kollegái és kolleganői számára. A malom utcai Fazekas háiban létesült az új intézmény, ami nem kis meglepetést okozott a hajduvárosban. Nem azért, mintha ilyesminek hírére sem hallották volna, de csakhamar tudomására jutott a publikumnak, hogy a primadonna jobban fő és jobb kosztot ad, mint akárhány nagyszalontai vendéglős.

Kiss Margit nemcsak lefőzte, de pár nap múlva le is forratta régi direktorát. Meghódította annak egyik legderekből férfitagját, *Ujvári* Arpádot. *Ujvári* Arpád szerelmes lett a szép kolleganőbe és jegyet váltott vele.

A primadonnára most újabb kellemetlenségek vártak. Molnár Gyula direktor színházi bíróságot hívott össze, amely visszatartotta a művésznő 150 korona gázsiját, avval az indokolással, hogy Kiss Margit megszegte a szerződését. Kiss Margit újból ügyvédjéhez fordult tanácsért. *Podhracsky* Rzsó dr. ügyesen simította el az újabb intrikát egy még nagyobb jogászfurfanggal. Bíról sárt rendeltetett el a társulat diszleteire. A kulisszákat lepecsételték. Minthogy pedig *Sekszpir* éta nem igen szoktak nyári bohózatot ponyvák nélkül előadni csak a görög színdarabok komédiáztak a szabad ég alatt, a megijedt direktor kifizette a 150 koronát Kiss Margitnak s felszedve sátorfáját, társulataival odahagyta a veszedelmes várost.

Kiss Margit Nagyszalontán maradt, de a szalontai vendéglősök nagy öröme, amit ő nem egészen dicstelenül kezdett, annak teljes dicsőségét más eljövendő halandónak engedte át: felosztotta az első szalontai közös konyhát.

Kiss Margit mátkasága ideje alatt Temesvárott szüleinél tartózkodott.

Óriási katasztrófa a fővárosban.

★

Kovad Emil dr. gyárában végzetes szerencsétlenség történt. A katasztrófának három halottja és több sebesültje van. Szerényi államtitkár a helyszínen arról győződött meg, hogy a rémes szerencsétlenség áldozatai mind megmenekülhettek volna, ha a munkaterem ajtaja nem lett volna bezárva. Szigorú vizsgálatot rendelt el.

★

A halál dús aratása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 8.

A fővárosban ma déli tizenkét órakor rettenetes szerencsétlenség történt. A Szövetség-utca 37. szám alatt lévő Kovald Péter és fia kelmefestő- és vegytisztító gyárában robbanás történt, amely után nyomban tűz ütött ki s az egész gyárat lángba borította. A gyárban rekedt emberek kétségbeesetten a harmadik emeleti ablakokból ugráltak ki az utca kövezetére. A robbanásnak több halottja és számos sebesültje van.

A katasztrófáról ezeket a tudósításokat kaptuk:

Tűz és halál.

A tűz benzínrobbanásból keletkezett és egy pillanat alatt lángban állott a gyár egész négyemeletes épülete. Óriási volt a rémület a bennszorult munkások között. A kapubejárat két kocsival el volt zárva, arra nem lehetett kijutni. A munkások rémülten az ablakon keresztül próbáltak menekülni. Egy asszony a harmadik emeletről a puszta kövezetre leugrott és azonnal meghalt. Csakhamar hatalmas tömeg hullámszott az utcán. Hoztak szalmazsákokat, ponyvákat és intettek az ablakokban segítségért könyörgő embereknek, hogy ugorjanak le. Rettenetes volt a jajveszékelés. Egy munkás kötélre ereszkedett a második emeletig. A kötél is elfogyott. A közönség biztatta, hogy várjon. Hoztak nagynehezen ponyvát, amibe alóltan esett belé a munkás. Még öt ember ugrott le a közönség közé. A sebesültek számát még nem lehet megállapítani.

Mint kiderült, a tűz a negyedik emeleten a festőkamrákban keletkezett, ahol eddig meg nem állapított okból egy benzintartály felrobbant. A robbanás következtében egy munkás, akinek személyazonosságát megállapítani nem lehetett és aki a festőgép kerekeit forgatta, teljesen koromra égett.

A menekülés a robbanás színhelyéről lehetetlennek látszott, mert az udvar felőli részből ugyanabban a pillanatban felcsaptak a lángok és az összes festékkence anyagok égni kezdtek.

Az óriási robbanásra egybeesődött tömeg buzdította a fennrekedt munkásokat, akik öt-hatan lehettek, hogy ugorjanak le.

Találtak egy kötelet, azt az ablakkarfára köbtették és aki tudott, úgy ereszkedett le. De a menekülők csak a második emeletig jutottak. Ezalatt a tömegből egyesek ponyvákat hoztak, a tűzoltók Jancsok tűzfelügyelő és Blaschnek tűzoltóosztály vezénylője alatt nagy készenlében megjelentek, kivonult a két gőzfecskendő s a mentők is megérkeztek az automobillal. Az emberek, férfiak és lányok vegyest, pedig ugráltak ki az ablakon.

Egy leány, aki az ablakból leugrott, a Rókus-kórházba került, a hol kevéssel később —

meghalt. Alkítólag Rancsek Teréz a neve. A többi sebesülés az ugrás következtében történt. A mentők négy férfit, egy leányt és egy asszonyt részszeltek az első segélyben.

Nincs menekülés.

A tűz keletkezésére vonatkozólag még orokot jelentik:

A Kovald-féle gőzmosógyárban, amely öt-száz munkást foglalkoztat, egész délelőtt rendez mederben folyt a munka. Háromnegyed tizenkét órakor, kevéssel aztán, hogy Kovald Emil dr. igazgató a harmadik emeleti benzín-műhelyből elávozott, hatalmas dördülés reszketette meg a falakat. Az épületben foglalkozkodó emberek fejvesztve rohantak a kijáratok felé, egymás hátán igyekezve életüket megmenteni.

A tűz — eddig ismeretlen okból, — a negyedik emeleten benzínrobbanásból keletkezett és csakhamar lángba borította az egész műhelyt. E teremben tizenkét-tizenöt munkás dolgozott, férfiak és nők vegyesen, akiket rémes halálfélelem vett erőt. Mindenki a menekülés útját kereste és az udvari ablakok felé rohantak, hogy arra meneküljenek. E pillanatban az épület harmadik emeletének az udvarra néző ablakaiból hatalmas láng csapott fel. A munkások azt hitték, hogy az egész épület és a lépcsőzet is lángban áll, holott ez teljesen sértetlen maradt úgy, hogy arra nem csak abban a pillanatban, hanem még később is minden veszedelem nélkül megmenekülhettek volna.

Halálugrás.

A munkások ekkor köteleket vetettek ki az ablakon és a párkányhoz erősítették, hogy így leereszkedhessenek. A kötél azonban csak a második emeletig ért. Az utcán összecsozdult tömeg észrevette a halálfélelemben vergődő munkásokat. Éppen akkor hajtott arra egy tehernocs, amelynek árul ponyvákkal voltak leborítva. A tömeg egy pillanat alatt lesemelte a ponyvákat a kocsi felé és a lángban égő épület alatt kifesztve, hangos kiáltásokkal buzdította a munkásokat, hogy ugorjanak le.

A veszedelemben forgó munkások a tömeg biztatására egyenként leugrottak. Valamennyi súlyos sebesülést szenvedett. A leugrottak névsora a következő:

Krátki Mari, husz éves munkásleány, állán torkig érő sebe van, amelyet az ugrás folytán kapott.

Bálint Jolán tizenkilenc éves munkásleány, koponyatörést és balkarján csuklótörést szenvedett.

Kovacs Irma tizenhét éves munkásleány ruhátlanul ugrott le. Csak könnyebb sérülést kapott.

Kleva Gyula munkás jobb felső karján égési sebeket szenvedett.

Brancsis Teréz huszonnégy éves munkásleány az ugrás következtében elájult, de nem sérült meg.

A mentők nagy apparátussal vonultak ki a sebesülteket a szomszéd házakba vitték, az első segély után pedig a Rókus-kórházba szállították őket.

A halottak.

A benzínmotor-műhelyből egy Kusnyák András nevű munkás nem tudott menekülni. A szerencsétlen ember a füstben megfúlt, aszúdn szénre égett. Holtestét a tűzoltók találták meg.

A katasztrófa másik halottja Kovács Margit tizennyolc éves munkásleány, aki nem az utcán kereste a menekülést és ahelyett, hogy a lépcsőn szaladt volna le, az udvarra nyíló ablakhoz rohant és égő ruhával, lobogó hajjal leugrott a harmadik emeletről. Összetörve, eszméletlenül terült el a kövezeten. Mikor a mentők kezelés alá vették, még tudott pár szót szólni, de egy óra múlva a kórházban istózatot kínok között meghalt. A szerencsétlen leány egész testét súlyos égési sebek borították, úgy, hogy a sebesülés is feltétlenül halálos volt.

A harmadik halott Orakovics Etel tizennyolc éves munkásleány, aki szintén a harmadik emeletről ugrott le. Haldokolva szállították a Rókusba, ahol a délután folyamán kiszáradt. Hát munkás súlyosan megsebesült.

Egy menekült elbeszélése.

Mózes Imre előmunkás, aki a szénre égett Kusnyák Andrásval ugyanazon helyiségben dolgozott, a következő részleteket mondotta el a katasztrófa keletkezéséről:

— Az asztal mellett ültem, amikor láttam, hogy hirtelen tűz csap fel. Rákiáltottam Kusnyákra, akinek kezében egy benzinnel telt edény volt, hogy mi történt. Kusnyák a fellobbanó lángtól megijedt, az edényt kiejtette kezéből és a benzín egyenesen a lángba folyt. Már az ajtónál voltam, amikor a benzín felrobbant és láttam, hogy barátom ruhája meggyuladt. Rajtam és Kusnyákon kívül csak négy lány dolgozott, akik azonban leugrottak.

Több szemtanú előadása után nyilvánvaló, hogy a katasztrófát nem annyira a tűzveszedelem, mint inkább a nagy ijedség idézte elő.

A környéken riasztó hírek voltak elterjedve. Nagyszámu halotról és sebesültről beszélték és valósággal megkönnyebbülést okozott, amikor megúdták, hogy a robbanásnak csak három áldozata van.

A Kovald-gyár egyébként nemcsak most forgott veszedelemben. Ket évvel ezelőt is tűz ütött ki a gyárban, a gyorsan kivonult tűzoltóság azonban ekkor sikerült a tűz továbbterjedését meggátolni és a nagyobb veszedelemnek elejét venni. A vizsgálatai akkor is konstata, hogy nagy elővigyázati intézkedésekre van szükség s a hatóság el is rendelte ezek megtételét. Hogy a gyár tulajdonosai eleget tettek e a hatóság utasításának, azt a holnap megejtendő vizsgálat fogja kideríteni.

Bárczy István polgármester és Almády Géza tanácsnok délután két órakor megjelentek a Rókus-kórházban és a szerencsétlenül járt munkásokat megítógatják. A munkások betegágyánál megjelent továbbá Müller Kálmán dr. kórházi igazgató főorvos, a kötéseket pedig Herzl Manó dr. egyetemi tanár alkalmazta. A sebesültek állapota a körülményekhez képest kielégítő.

Mit mond a gyáros?

Kovald Emil dr. igazgató-tulajdonos a katasztrófáról a következőket mondotta:

— Állandóan a gyár helyiségeiben szoktam tartózkodni és minden nap formális inspekciónak utat teszek. Ma délelőtt a szerencsétlenség idejében is fenn voltam a harmadik emeleten, amikor hallottam a rettenetes robajt. Azonnal intézkedtem, hogy minden lehető módon akadályozzák meg a vészedelem tovaterjedését és mentessék meg a személyzetet. Többet e pillanatban nem mondhatok.

Szterényi és Hadik államtitkárok a katasztrófa színhelyén.

A déli órákban megjelent a gyár helyiségében Szterényi József kereskedelmügyi államtitkár, később pedig Hadik János gróf belügyi államtitkár és mindketten behatóan érdeklődtek a rettenetes pusztítás részletei felől. Almády tanácsnok referált az államtitkároknak és azt mondotta, hogy a munkások valamennyien megmenekülhettek volna, ha a negyedik emelet ajtaja nem lett volna bezárva.

Szterényi államtitkár megdöbbenve hallotta ezt és nyomban felelősségre vonta Kovald drt., igaz-e a tanácsnok értesítése. Kovald beismerte, hogy a munkásterem ajtaja tényleg be volt zárva, de kijelentette, hogy a kulcs az ajtó mögött volt, a hol bárki könnyen hozzáférhetett volna. A munkások azonban halálos rémületükben a kulcsot nem találták meg.

Hogy egyáltalában mi szükség volt a terem bezárására, arról a tulajdonos nem nyilatkozott.

A Kovald gyár, mint megállapították, sokkal több benzint tartott raktáron, mint amennyit a hatóság engedélyezett. A fehérnemű tisztító intézetek ugyanis csak huszonöt liter benzint tarthatnak raktáron, de a Kovald-cég, tekintettel a gyár kiterjedt üzemére, száz liter benzint raktáron tartására kapott engedélyt. A cég azonban két háromezer liter benzint is tartott készletben. Ilyen óriási mennyiségű természetesen nem lehet elgőgő vizsgálni és ez okozta azt is, hogy most, amikor pedig a tűz már lokalizálva van, a felhalmozott nagymennyiségű benzint újabb robbanással fenyegeti az épületet.

Hadik János államtitkár egy negyed órai időzés után távozott a katasztrófa színhelyéről, Szterényi azonban tovább maradt és az iránt is érdeklődött, meg voltak-e a szükséges mentőfelszerelések. Az államtitkár találkozott a megmenekült Mózes Imre előmunkással és szeretett volna tőle egyet-mást megtudni a katasztrófa részleteiről. Mózes azonban teljesen meg volt háborodva, egyre a feleségét kereste és siránkozva, tehetetlenül állott Szterényi előtt. Csak azt hajtogatta:

— Nem tudok semmit, erőszerek hazá, nem tudom mi van a feleségemmel.

Később kitűnt, hogy az asszonynak semmi baja sem lett.

A tűz borzító pusztítását az is elősegítette, hogy érthetetlen módon a tűzoltóságot a tűz kitörése után mintegy félórával értesítették és így csak sikésva vonhattak ki.

SPORT.

+ Labdarúgó mérkőzés Aradon. Az Aradra érkező Budapesti Postások bajnoki csapatának több tagja legutóbb a budapesti magyar válogatott csapatban az angol válogatott futballcsapat ellen játszott. Alkalmam lesz tehát, hogy Aradon az ország legjobb labdarúgóinak, mint például Csüddör Ferencnek stb. kiváló játékában gyönyörködjünk. A Budapesti Postások csapatösszeállítására a következők: Schoberbeck K. kapus, Csüddör Ferenc jobb hátvéd, Fekete L. bal hátvéd, Virág Ferenc, Keiler Ákos, Barcsay Ödön fedezetek. Buda István, Tot József, Kertal Lajos, Sál Sándor, Holub Nándor csatárok.

Levél a közgyűlésről.



Kívül:

Hivatalból
portómentes

ARADVÁROS
RENDŐRFŐKAPITÁNYÁTÓL
Tekintetes
Steiner Jakab urnak.

Belül:

Kedves Kóbi!

Tavaly, a mikor még divat volt fürdeni, egy bájos levéllel irtad meg, hogy mi történt azokon a közgyűléseken, a melyeken nem lehettem jelen. Most azonban az emberek nem nyaralnak és nem fürdenek. Legfőképpen a mint a rácfertályban tartják, minden *jom kipur* előtt egyszer. Ezenkívül én is idehaza maradok és attól használok fogyó kurát, amit az autóbusz miatt kell nyelnem. Te Kóbi, — hogy ki fogok én kapni, a mikor ez a francia tramvé az első bóza-árut elgázolja!

(Ugy vagyok ezzel, mint a rossz gyerek, a ki sejti, hogy a papája meg fogja verni s így sóhajtozik.

— Bár már kikaptam volna!

Bár már én is tud lennék az első verésen . . .)

De én a közgyűlésről akarok neked írni, a melyen most már te nem voltál jelen. Egyáltalában nagyon elhanyagoloz minket. Nem szólsz, nem beszélés, — egyszerre csak azon vettük észre, hogy valami hiányzik a közgyűlésről. A jövedvü, eleven társaságból egy néma éjféli mise lett. Végre kitálatuk.

— Nincs itt Steiner Jakab!

Hoyyan, — már te se vered be a fejünket? Csak nem akar ez sértés lenni? Talán olyasmit gondolsz: ezzel a bandával nem érdemes törődni, ugy se fog a szép szó rajtuk . . . Ez nem lenne szép, Kóbi.

Akármit van, bizonyos, hogy nálad nélkül nem érdekes a közgyűlés. Tezem azt a mai. Egy igen szép dologgal kezdődik. Az Andrányi Károlyt megtettük diszpolgárnak, amiért százezer forintot adott egy gyerek ispotályra. Megérdemelte, nagyon megérdemelte. De mit használ ez? Azt hiszed, hogy fog még valaki százezer forintot adni azért, hogy ami diszpolgárunk lehessen?

De a diszpolgárságot már azért is kétszeresen megérdemelte Andrányi, mert a pénzt ide is adta; Oitenberg Dóri elblechelte a főispán kezéhez. De hogy vagyunk ezzel a Weitzer örökséggel? Állítólag két milliót kaptunk és isten ugyse, *man kann an uns nicht ansehen*. S hol ez, hol az az örökös, jobb, vagy baloldali rokon jelentkezik, hogy adjanak neki az örökségből. És Arad jószívűen ad, akár a szerencsével játszó gavalier: a kibicéknek, a bródiacérnek, a pinecérnek, a Samu kucsábernek és a vingál bonbonosnak. Ma is egy ilyen rokon pumpolt meg. Végre aztán kifakadt valaki:

— Már mindenki kap, a Weitzer-örökségből, csak mi nem kapunk!

Luhácsy Lajos el is határozta, hogy az októberi közgyűlésen mennydörgő interpellációt vagy tanács fejéhez. Val ki már látta is az interpellációt. Így kezdődik:

1 Van e tudomása a tanácsnak, hogy Weitzer János meghalt?

Most már elképzelheted, mi következik utána . . .

— Akkor lesz meg a Weitzer örökség amikor az aradi műegyetem.

Ezt, azt hiszem, Adler Andor mondta. S ez a leghosszabb terminus, Kóbi, amit ma számok nélkül ki lehet fejezni.

Humoros egy historia az aradi műegyetemé. Barkóczy báró, — az a miniszteri tanácsos, aki olyan jó barátságban él Nemes Zsigával, a hitközségi elnökkel, — mi rajtuk állt boszút. Őt megtámadták, amiért nem akart felállni, hát Aradot felálltatta. Amikor Aradon járt és a Holtmaros táját nézte, azt mondta:

Ez a Holt Maros egyenesen arra született, hogy műegyetemet csináljanak mellé.

Főkapta ezt a szót Kovács Vince a legközelebbi közgyűlésen mindjárt nagy peccenyét csinált a dologból, — és abból, a mit nem akart elárulni, mindenki megtudta, hogy Barkóczy a műegyetemről beszélt. A jó Müller Károly, aki annyira szereti Aradot, hogy a királyi palotát is nekünk *gönnölné*, — mindjárt indítványt is tett, hogy a műegyetemet nekünk kell reklamálni. Hanem máma azután a főispán szépen eltemette a műegyetemet olyan finoman, diplomatikusan beszélt, mintha csak Apponyi beszélt volna a száján keresztül. Ilyesformán:

— Hát utóvégre a műegyetemet kérni lehet. És ha lenne, bizonyos, hogy Arad kapná meg. Vagy legalább is joga lenne hozzá. De hát — ki beszél még műegyetemről? Még azt az egy műegyetemet is alig tudják megtönni: honnan vegyenek technikust a második műegyetemhez. Tehát kérje a város a műegyetemet, de ne legyen meglepve, ha nem fogja megkapni . . .

Hát ez se lesz meg. De Virágh Lajoson kívül alig panaszkodik valaki rajta. A főmérnök azt sóhajtozik:

— Püff neki! Elestem az aszfaltozási tanácskötől . . .

Erre azután csináltunk egy vastag viccet a karlsbadi sóval kapcsolatosan, de azt a hozzád való tiszteletből nem írom le.

Igy hát az a kis diák, akinek az ösztöndija fölött ma határozunk, szintén nem járhat az aradi műegyetemre. Képzeld, mi történt vele: hármast kapott a németből. Az öreg Hertschka testamentuma szerint nem kaphatta volna meg a stipendiumot. De a közgyűlés megkegyelmezett neki. Szalai Noldi, a nagybotos kuruc azt mondta:

— Két ösztöndíjat kellene adni annak a magyar gyereknek, aki a német nyelvet ilyen derekasán elhanyagolja . . .

Látod: ezt hívják most nálunk városi közgyűlésnek. Ezért mondom én, hogy gyere vissza és kezd meg újra a működést. Mert becsületemre mondom neked: többet ér nekem téled egy snelker, mint a Mittner Józseftől egy cvikipuzsi.

A te híved Dózsi.

IRÓDALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Csütörtök: Nászinduló, színmű. Márkus Emilia vendégfelleptével.

Péntek: Boszorkány, dráma. Márkus Emilia vendégfelleptével.

* Márkus Emilia vendégjátéka. Unnepi hangulat ülte meg ma a nyári színház padsorait. Márkus Emilia, a budapesti Nemzeti Színház kitűnő művésznője kezdte meg több estére terjedő aradi vendégszerelését. Barrie fantasztikus darabjának, az „Egyenlőség”-nek *Lady Maryjét* mutatta be föllépésének első estéjén a művésznő. Ezt a szerepet Márkus Emiliától már látta az aradi közönség s ma ép úgy tapsolt, élvezett, lelkesedett a nagy művésznő játékan, mint legutóbbi vendégjárása alkalmával. Az előadás, az illusztris vendéghez méltóan, egybevágó és kifogástalan volt.

* Márkus Emilia Aradon. Holnap este lép fel másodszer Márkus Emilia asszony, a Nemzeti Színház kiváló művésznője az aradi színházban. Második fellépése Henry Batallie hí-

res színművében, a *Nassinduló*-ban lesz. A többi szerepet Novák Irén, Bankóné, K. Kőrössi Juci, H. Harmati Józsa, Zalay Margit, Kun Irén, Dely, Várnay és Ujj játsszák. Pénteken bucsuzik az aradi közönség: Márkus Emilia Sardounak hatásos drámájában, a *Bossorány*-ban.

* A Naftalin premierje. Szombaton mutatja be a színtársulat Helmi Jerónak, a kiváló írónak *Naftalin* című pompás bohózatát.

* Az örök város. A művelt emberiség tisztelésének tárgya, a hajdani világnak ura — Róma. A jelenkor minden egyes követ, minden egyes terét és utcáját azzal az áhitattal szemléli, mint ahogy a gyermek tekint tiszteletreméltó szülőjére. Egész műveltségünk Rómának klasszikus talajából táplálkozik, jogéletünknek még ma is a római jog a bázisa. A világot meghódító Róma és a kereszténység főpapjának székhelye az idegenek bucsuzó szentélye. Minden embernek kell ismernie a Grachusok és Caesarok egykori városát és évente millió és millió ember zarándokol Rómába, hogy a Negyhat fenséges szertartásain jelen legyen. Az aradi Uránia színház pompás mozgóképen varázsolja a néző szemébe ezt a két világot, vagy mint Zola elnevezte: az örök várost. Holnap is bemutatásra kerül ez a szenzációs kép, mely azonban nem az egyedülálló attrakció a műsorban. Ott van az emberi lélek romlottágának egyik legrutább megnyilvánulása: „Az uszóra.” Is. Lélektanilag teljesen hiü megfigyeléseken alapuló kitűnő felvétel, mely mindenütt óriási hatást fog kelteni.

Aszoboszlói katasztrófa

Négy halott.

Ujabb katasztrófa.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 8

A rémület első óráiban elterjedt hírekről azt hittük, hogy nagyitják azt a borzasztó vasuti katasztrófát, mely a szoboszlói pályaudvaron lejátszódott. A ma érkezett hírek azonban azt bizonyítják, hogy az összeütközés nyomán keletkezett izgalom nemcsak, hogy nem volt túlzott, hanem sokkal nagyobb arányú volt, mint a milyennek a tudósítások leírják. Az összeütközés következtében elhunytak száma ugyanis a mai nappal megnövekedett. A debreceni közpórházban ma ismét két, szerencsétlenül járt ember szenvedett ki.

Bakos Ödön dr. holttestét már Nagylakra szállították s holnap délután temetik.

A katasztrófáról ma a következőket jelenti tudósítónk:

A katasztrófának egy eddig ismeretlen tragikus részletét mondotta el egy szatmári utas, Frisz Vilmos:

— Egy harmadosztályú kocsiában egy öreg asszony ült két gyermekkel. Az összeütközés következtében a kocsi padlója beszakadt és az asszony a két kis gyermekkel egyenesen a kerekek közé került. A vonat percekig hurcolta a szerencsétleneket, akik iszonyu sérülésekkel eszméletlenül feküdtek. Én több utassal segítségükre siettem, de csak nagyon nehezen tudtuk őket kiszabadítani. Mindhárom súlyosan megsebesültek, az öreg asszonyt pedig a felrobbant kazánból kitérülő gőz is összeöregítette.

Az összeütközés borzalmait között történt, hogy *Stilovszky* Péter nevű gallicsal rutén pap teljesen levetkőzve aludt egy másodosztályú kocsiában, amely a vonat közepén volt és amelynek véletlenül nem történt semmi baja. A pap a hosszú utazástól elfáradva oly mélyen aludt,

hogy a rettenetes robaj és lármá sem verte fel álmából. Nyugodtan aludt reggelig, akkor felkelt és felöltözöködött. Mikor látta, hogy a vonat már nagyon sokáig áll, ledőnten kiszállt és azt kérdezte, hogy Budapesten vannak e már? Csak ekkor vett tudomást a történetekről és térdre borulva adott hálát az Istennek szerencsés megmeneküléséért.

Bakos Ödön dr.

Hogy történt a halála?

Bloch Simon budapesti kereskedő egy fülkében utazott a szerencsétlen halállal elhunyt Bakos Odönnel. A kereskedő a következőket mondotta el:

— Az első osztályú fülkében öten utaztunk. Egy hölgy is volt közöttünk. Bakos Ödön dr., akivel csak az uton ismerkedtem meg, cigarettára gyujtott, amikor a vonat a hajduszoboszlói állomáshoz közeledett. Mivel látta, hogy a hölgyet zsenirozza a cigarettafüst, udvariasan a meleg miatt nyitvatartott ajtóba állt s kifelé fujta a füstöt.

— Amikor az összeütközés történt, a tolóajtó élével rácsapódott Bakosra oly erővel, hogy megfojtotta. Csoda, hogy el nem vágta. Én nem tudtam kiszabadítani, mert minden erőmmel sem voltam képes visszatalni az ajtót. Az utitársaim is hasztalan próbálkoztak. Végre kívülről jött segítséggel szabadítottuk ki. Már halva volt. Egy jajszót sem ejtett, úgy, hogy mi alig akartuk elhinni a halálát.

A halott Bakos dr.-t kifosztották.

Debrecenből jelentik: A katasztrófa egyik halottja, Bakos Ödön dr. nagylaki ügyvéd, tragikus elmulása a csendőrségnek is munkát ad. Balassa Ármin dr., az elhunyt sógora feljelentést tett a csendőrségen, hogy a holttestet kirabolták. Bakosnál ugyanis állandóan nagy összeg szokott lenni, mindig ezres bankókkal járt, hatalmas gyémántgyűrűt, értékes aranyórát és vastag aranyláncot hordott, amely tárgyakból semmit sem találtak nála. Mindössze huszonkét korona volt az elhunyt ügyvéd zsebében. Erős a gyanu, hogy nyomban a szerencsétlenség után kifosztották. A csendőrség megindította a vizsgálatot.

Bakos dr. holttestét vonatra tették és Szegedre vitték, ahonnan az Acsev. szállítja Nagylakra. A temetés holnap, csütörtökön délelőtt fél tizenegy órakor lesz. A gyászszertartást Löw Imanuel szegedi főrabbi végzi. Bakos dr. sógorának, Balassa Árminnak kis fiát vitte el nyaralásra bátyjához, Bleyer Márk dr.-hoz Halmiba és onnan volt Budapestre utazandó.

A család gyásza

Bakos dr. családja a következő gyászjelentést tette közzé:

Alulírottak, úgy a maguk, mint rokonok és barátaiak nevében megtört szívvel jelentik, hogy Bakos Ödön dr. ügyvéd, Csanádvármegye törvényhatósági bizottságának és Nagylak község képviselőtestületének tagja, a nagylaki függetlenségi 48-as kör ügyésze, a Nagylak kerületi tákarékpénztár igazgatóságának tagja stb., a legjobb gyermek, testvér, rokon és barát, 1908. július 7-én éjjel vasuti baleset folytán váratlanul elhunyt. Drága teteme a nagylaki izraelita temetőben helyeztetik örök nyugalomra. Az isteni gondviselés örökjék siri álma fölött! Bleyer Adolf és neje Leopold Betti szülei, Bleyer Márk

dr. és dr. Balassa Arminné született Bleyer Fanny testvérei, dr. Bleyer Márkné sógornője, Balassa Ármin dr. sógora, Balassa József, István és Jenő, Bleyer László, Lilly és István unokaöccsei, illetőleg unokahuga.

Mi okozta a katasztrófát?

Nagy József és Somogyi Lajos, az államsuktól lefüggesztett váltóőrök tagadják, hogy kötelességüket nem teljesítették. Valószínű, hogy a váltószerkezet rongált állapota idézte elő a rémes szerencsétlenséget.

A katasztrófa óriási kárt zúdított az államvasutak nyakába. Mintegy negyedmillió korona az egyenes kár, amit a rombolás okozott, ezenfelül a halottak és sebesültek családjai is kártérítést követelnek. Balassa Ármin dr. a szerencsétlenül járt Bakos családja nevében hír szerint kétszázhatvan ezer korona erejéig fog az államvasutak ellen pert indítani.

Még két áldozat.

Ujabb jelentés szerint a katasztrófa két sebesültje, Kovács Antal és Péntek Gábor a debreceni közpórházban meghaltak. A sebesültek száma összesen harminc, ezek nagyrészt Debrecenben ápolják, a könnyebb sérülést szenvedettek azonban már Budapestre utaztak.

Ertsey Péter dr. elbeszélése.

A szerencsétlenül járt személyvonat utasai között volt Ertsey Péter dr. nagyváradai ügyvéd, aki Debrecenből utazott hazafelé.

A Nagyvárad tudósítója beszégetett Ertsey Péter dr.-ral, a nagy katasztrófa szemtanújával, aki megrázó színekkel festette le a rémséges éjszaka idegtépő jelenetét.

— Mielőtt a szoboszlói állomásra érkeztünk — beszélte az ügyvéd — a kupéban szinte megéreztem, hogy rossz váltón ment át a vonat. Egyszerre irtózató lökés rázott meg bennünket. A hálóból egymásután zuhantak le a táskák, kofferek. Egy a lábamra esett s alaposan meg is ütötte. Fel se ocsudtunk a meglepetéstől, iszonyu csörömpölés, recsegés, ropogás, sírás, jajvevélés hallatszott, hogy megfagyott ereimben a vér. Kiszakítottuk az ajtót s leugrottunk a kupéból, hogy megnézzük mi történt. Rémes halálordítás romogott a levegőben. A kacsuz irgatottan futott a kocsik előtt és kétségbeesetten kiabált ránk:

— Vissza! Gyorsan menjenek vissza, mert robbanás történik!

Képzeltető félelem fogott el bennünket és siettünk vissza a kocsikba, amelyet csak percek múlva hagytunk el, amikor már fátyol emberek jöttek s tudtuk, hogy nagy szerencsétlenségnek kellett történnie. Sohasem fogom elfelejteni azt a borzalmas képet, amit ekkor láttam. A kupém egy nagyobb, első és másod osztályra osztott kocsi után volt kapcsolva. Az első osztályú kocsi valószággal bele volt furdva, véődve egy harmadosztályú kocsi. Az első osztályú fülke ajtajában egy halott. A nyaka a kocsi ajtaja közé került, mely valószággal leszlette a törzsét. Később tudtam meg, hogy a halott szerencsétlenül ügyvéd-társam: Bakos Ödön dr., aki harmadmagával utazott abban a fülkében. Egyik utitárs, egy vasuti főellenőr a kupéban szorult, csak kétségbeesett segélykiáltását hallottuk. Betörttem a kocsi ablakát s többen a kupé folyosójára léptünk. Az utas, ugyazólván a levegőben függött. A pamlag felszorult s derekánál fogva magával emelte. A romok miatt nem tudtuk hozzáférni. Sötét is volt, csak a kocsik mécse világított. A szegény emberbe úgy kellett életet öntenünk. Bistattuk, hogy próbáljon segíteni magán. Végre talán az életstón adta neki

ast a roppant erőt, amivel ki tudta magát szabadítani s aztán kivonszoltuk a roncsok közül.

A töltés mellett egy halálsápadt urlaszony tördelte a kezét:

— Uram istenem!

Ez az urinó, a ki az első osztályon Bakos utitársa volt, elmondotta, hogy a katasztrófa pillanatában az ügyvéddel beszélgetett. A kocsi folyosóján állt a Bakos a kupé ajtajában szivarozott. Az összekötés percében az ajtó kikapart s a szerencsétlen ember nyakát oda szorította, az urlaszonyoknak azonban az ijedségen kívül semmi baja nem esett.

Egy harmadosztályu kocsi powderjává tört. A romok közül asszonyok, gyermekek sirtak, jajgattak. Irónatos rá gondolni. Itt egy vasutas, a térdben eltörve két lába, mellette véres fej jel a felesége, amott egy ember, csatokban lóg a lábáról a hus. A két lokomotív valóság-gal egymásba kapaszkodva nézett farkasszemmet. A két szeneskocsi a levegőben. A teher-vonat roncsai szerte szét a töltésen, egy egy szállánk a táviró pónán, a telegraf dróton. A vonat romjai közt borzasztó látvány: egy szerencsétlen vasutas elékeltentett holteste.

Mindenfelé síró, imádkozó emberek. Fátylas munkások, doktorok, mentők. Egy-egy hörgés, rémes halálkiáltás hallatszott. A harmadosztályu kocsi romjai mellett egy asszonyt fogtak körül a megmenekült utasok. Ez az asszony abban a kocsi-ban ült, amelynek utasai egytől-egyig életveszélyesen sebesültek meg. A csecsemő gyereket szoptatta éppen és egyiküknek sem történt semmi baja.

Most hordágyon egy idős nőt vittek. A lába tört el. Sírva kérdezte:

— Ugyan, nem vágják le a lábamat?

Pedig olyan sérüléseket szenvedett, hogy valószínűleg meg is hal szegény.

A csodálatos szerencsének köszönhetően, hogy a katasztrófa éppen az én kupémnál szakadt meg, míg az előttem levő kocsi-ban történt a legrémesebb katasztrófa. Hogy nagyobb szerencsétlenség nem történt, annak tulajdonítom, hogy a személyvonat mozdonyvezetője, amint észrevette a vészedelemet, elzárta a szelepeket s minden erejét megfeszítve, fékezett s így megakadályozta a katasztrófa, ami ki számíthatatlan katasztrófát okozhatott volna.

A miniszterelnök Bécsben. *Wekerle* Sándor miniszterelnök ma délelőtt dánosi birtokáról Bécsbe utazott. A miniszterelnök egyenesen a pénzügyminisztériumba hajtatott, ahol *Koritsowsky* pénzügyminiszterrel tanácskozott. Azután *Aerenthal* külügyminiszterrel, majd *Beck* báró miniszterelnökkel konferált. A közös miniszterekkel *Wekerle* véglegesen megállapodott arra nézve, hogy a delegációk szeptember huszonkettedikén ülnek össze. *Wekerle* e tanácskozások után a magyar minisztérium palotájába ment és ott *Vértessy* osztálytanácsossal tárgyalt, délután pedig visszautazott Dánosra.

A végrehajtási novella a főrendiházban. *Budapesti* tudósítónk jelenti: A főrendiház törvénykezési és közjogi bizottsága ma délelőtt tíz órakor *Wlassics* Gyula elnöklésével ülést tartott, melyen rövid vita után elfogadták a végrehajtási novelláról, a kuriai bíráskodásról és a birtokrendezésről szóló törvényjavaslatokat. A javaslatokat változatlanul fogadták el, csupán a végrehajtási novellánál történt módosítás, amennyiben a *tisztviselői nyugdíjat nem mondták ki lefoglalhatatlannak*, hanem csak az özvegyi nyugdíjat és az árvák neveltetési járulékát.

Bánhid József báró halála.

Tragédia a lőkősházai kastélyban.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, július 8.

Ma este kilenc óra tájban az aradi pályaudvar közönsége feltűnést keltő jelenetnek volt tanuja. A Budapest felé induló éjjeli személyvonat podgyász-kocsijába egy fekete posztóval bevont érckoporsót emeltek be. Az érckoporsóra egy cédula volt ragasztva s azon ez a felírás:

Lőkősháza 430.

A koporsó beszállítására *Csutak* Károly aradi temetésrendező ügyelt fel, aki azután maga is egy ravatalozó munkással a vonatnak egy másodosztályu kocsijába szállott be.

A pályaudvar közönsége természetesen kíváncsian tudakozódott, hogy hova és kikhez viszik a koporsót. Nehány perc alatt azután elterjedt a hír az egész pályaudvaron, hogy Lőkősházán *Bánhid József báró, Bánhid Antal báró aradmegyei földbirtokosnak fia ma délután öngyilkosságot követett el és azonnal meghalt.*

A gyászhir késő éjjel elterjedt a városban is. Egyes részleteiben eltérőleg beszéltek az esetről és némelyek azt állították, hogy a fiatal *Bánhid* nem öngyilkosságnak lett áldozata, hanem néhány nappal ezelőtt hirtelen megbetegedett és betegsége okozta halálát. Ez a híresztelés azonban mindeddig nem bizonyult valóznak és azok legnagyobb része, akik tudnak az esetről, azt állítják, hogy az ifju báró revolverrel vetett véget életének.

Az első hír Aradra este 7 órakor érkezett. Ekkor kapta *Csutak* Károly *Bánhid Antal* bárónak táviratát, melyben ez állott:

fiam meghalt, küldjön ki koporsót

bánhid Antal

Az öngyilkosság a lőkősházai *Bánhid*-majorban történt. *Bánhid József* báró már néhány héttel ezelőtt ment ki apjának lőkősházai birtokára s azóta be sem jött Aradra, ahol különben *Deák Ferenc*-utcában levő házukban lakott. Itt lakik édes apja és édes anyja, kiknek egyetlen fiuk volt az elhunyt. Kivüle egy leányuk van, aki ismert tagja az aradi előkelő társaságoknak, amelyekben *Bánhid József* báró is gyakran megfordult. Az elhunyt báró mindössze 23—24 éves volt. Tanulmányait a budapesti *Ferenc József*-intézetben végezte, majd huszárönkéntes lett. Aradon szolgált a Hadik-huszárezredben és magas, nyulánk alakja a fess uniformisban ismert volt az aradi korzón. Sokat foglalkoztak vele a társaságokban különösen akkor, amikor néhány esztendővel ezelőtt egy kereskedelmi alkalmazottal volt afférje. Az affér egy leányhistoria körül forgoit. A kereskedelmi alkalmazott úgy vélte, hogy a fiatal báró helytelenül viselkedett egy kartársnőjével szemben és e miatt egy alkalommal utcai jelenet támadt köztük. A báró provokáltatta a kereskedelmi alkalmazottat. Megtörtént a pisztolypárbaj, melyben azonban sem *Bánhid*, sem *Jozefovics* — így hívták ellenfelét — nem sebesült meg.

A fiatal báró jókedvű, kissé heves véru fiu volt. Apja nagyon szerette és fiáért egy izben egy volt aradi lapszerkesztővel, *Schröder* Bélával kinos afférje is volt, mely közvetlen a párbaj előtt kibéküléssel ért szerencsés véget. Hogy mi ragadhatta a gondtalan, egészséges fiatal embert a végzetes tetre, nem is sejthető. Némelyek azt mondják, hogy az öngyilkosságot hirtelen felindulásban követte el a báró.

Az eset tragikumát növeli még az, hogy *Bánhid József* báró édesanyja, báró *Bánhid Antalné* jelenleg leányával együtt Ischlben tartózkodik. A bárónót férje táviratilag értesítette.

A koporsót szállító vonat éjjel fél tizenegy óra felé érkezett a lőkősházai állomásra, honnan kocsin a *Bánhid*-majorba vitték. A holtestet holnap reggel ravatalra teszik és holnapután, pénteken helyezik örök nyugalomra a családi sírboltban.

Beszélgetés Márkus Emiliával.

*

Arad, július 8.

A nyári színház előtti találkoztam a szőke művésznővel. Este hét óra volt és *Márkus Emília* férjével a színházba tartott, hogy átöltözködjék *Lady Marynek*, ennek a büszke, igazi angol főúri leánynak, akinek szerepét játszotta ma este az *Egyenlőség* ben.

Márkus Emiliáról ódákat irtak már a költőkritikusok; megírták a haja színét, megénekelték a játékát, dicsőimuszit zengtek öltözködési tudományáról, de ha jól tudom, nem irták meg, hogy milyen kedves, milyen hódolatot parancsoló a deszkákon kívül, mikor csodálatos és mindenre kiterjedő zsenialitásával beszélget olyan dolgokról, a mikről neki, a magyar színpad elismert művészenek banális vagy inkább kényes dolog beszélni: önmagáról.

Könyörtelenül lefújta a saját érdemeit. Megkérdeztem, igaz-e, hogy a Népszínház művészeinek érdekében akciót indít?

— *Dehogyan indítok!* — mondotta. Mit is tehetnék én az érdekükben? Különben is azt hiszem, nem fognak olyan rosszul járni a színészek, mint azt gondolták. Egy kis pénz jut nekik is abból, amit a kormány költ a Népszínházra, hogy azt a Nemzeti Színház számára megszerezze. Mi, a „Nemzeti” tagjai, kicsit félünk ettől az áttelepítéstől. Ugy hallottam, hogy a Népszínház akusztikája rossz és rákényszerít bennünket a tulhangos deklamációra. En mindössze egyszer léptem fel a Nép-ben és erre is már alig emlékszem.

— Igaz-e a mai fővárosi lapoknak az a híre, hogy Nagyságos Asszonyom Angliába körutat tesz és játszani fog a londoni magyar kiállítás területén?

— Ez sem igaz. Talán viccből megígértem valakinek s így került a nevem a lapokba. Azt tudom, hogy *Pálmái Ilka* és *Török Irma* mennek, de én most legkevésbé vágyom Londonba. Nem is kívánok most sehol nyilvánosan szerepelni. Egy terrénomom van nekem, egy ambicióm: a színpad. Ott akarok, ott vágyom sikert elérni, máshol nem. Szombatig itt maradok Aradon, azután visszamegyek Budapestre, ennán pedig *Marionbadba* utazom, ahol kis lányommal, *Romolával* találkozom.

Itt azután *Márkus Emma* nem volt már többé színésznő, csak büszke, nagyon büszke anya. Mesélt a leányáról, aki most Párisban van egy magánintézetben. *Romola* — mondja — rajong a franciákért. Imádja *Napoleont*, megkönyezte a *Sasfiókot*, csodálja a francia népet és szorgalmasan tanulja a nyelvüket. Mikor még alig gagyogott franciául, b-

tanulta kívülről az egész L'Aiglon. O is azt tartja amit édesapja mondott: a Pulszky-ak francia vér. A nevét francia szóból származtatja le. Egyik legnagyobb francia színésztől tanul most. Mikor megkérte őt, hogy tanítsa, nem engedte, hogy megmondjuk, kinek a leánya. „Ha megtudják — mondotta — hogy színésznőnek, még pedig Márkus Emiliának vagyok a leánya, akkor vagy tulokat kívánnak tőlem, vagy nagyon elnézők lesznek irántam. Én pedig egyiket sem akarom.” Maig sem tudják Párisban, hogy az én leányom. Pedig én büszke vagyok a leányomra, nagyon büszke! Többet tud az, zseniálisabb, talentusabb, mint én. Nekem jó szemem van, látom ezt. Nagy színésznő lesz belőle, ugye Oszkár! — szólt oda férjének.

A férj, még ha olyan udvarias is, nem cáfolhatja meg a feleségét, a mikor az a leányát dicséri. Márkus férje is helybenhagyta az asszonynak önmagát leszóló dicsekvését és nekem még alkalmas volt ezt az állítást a lehetetlenségek honába küldeni, mert jött a mindenható, parancsoló direktor, Szendrey Mihály és könyörtelenül véget vetett a beszélgetésnek. Márkus Emília, az engedelmes színésznő, ment az öltözőjébe, hogy felvegye azt a csodálatos fess estélyi ruhát, melyben valódi eleganciával jelent meg az „Egyenlőség” első felvonásában.

Betta.

Gyilkos házaspár.

A férj beismeri a véres tettet.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, július 8.

Sűrű homály fedte a mai napig Hajnal Antalt, a Fény utcában meggyilkolt kalauz tragédiáját, akit június 24 ikére virradó éjjelen meggyilkoltak a lakásán. Hajnal Kostyán Antal Gans gyári alkalmazottnál lakott albérletben. Gunden Artur dr. orvos, akinek kora reggel Kostyán azt jelentette, hogy a főkalauz hirtelen halt meg, miután megvizsgálta a hullát, kiállította a halotti látlevelet.

A boncoló jegyzőkönyv azután megállapította, hogy gyilkosság történt és ezt a főteltést támogatták a tanuvallomások is, amelyek fölbírták terhelőek voltak a Kostyán házaspárra.

A rendőrség napokig eredménytelenül nyomozott a bűnygyben. A kihallgatott tanuk vallomásaiban több, mint egy héttig tartó nyomozás után végre elég alapot talált a rendőrség arra, hogy a Kostyán-házaspárt letartóztassa.

Hosszu ideig fagrátták a gyilkossággal gyanúsított Kostyánékat, de nem tudták őket beismerésre bírni. Hétfőn átszállították mindkettőjüket az ügyesség fogházába és a nyomozás iratait ezzel egyidejűleg áttették a vizsgálóbíróhoz.

Nagy Béla vizsgálóbíró több ízben kihallgatta a Kostyán-párt, akik azonban következetesen megmaradtak a tagadás mellett, sőt védőjük, Weiss Ödön dr. utján az előzetes letartóztatást elrendelő végzés ellen felfolyamodással éltek.

Kostyán Antal — mint fővárosi tudósítónk jelenti — ma váratlanul azt az óhaját fejezte ki, hogy a felfolyamodását tekintse meg nem történtnek s egyben kijelentette, hogy megnyugszik a letartóztatásban. Es már magában véve is beismerés és kétségtelemre tette Kostyán bűnösségét. A fogságban megtört ember kevéssel ezután részletesen bevallotta, hogy a gyilkosságot csakugyan ő követte el. A véres éjszaka történetét így adta elő:

— Július 24-én este hat órakor több társammal a Leichmann féle korcsolya mentem,

hogy munka után egy pohár sört igyam. Ohlinger Gyula gyári munkás beszélgetés közben egy aranyláncot vett elő és megvételre kínálta. Mivel vevő nem akadt, kisorsolta. Mi, a sorsolásban résztvevők abban állapodtunk meg, hogy a nyertes egy hordó sört fizet. A láncot egy Vas nevű ember nyerte meg, aki a megállapodásnak megfelelően csapraütött egy hordó sört. Én voltam a csapos s így természetesen a legőbbit ittam, úgy, hogy föltizenkettőkor, a mikor hazamentem, ittas voltam.

Hajnal akkor már otthon volt. A folyosón cigarettázott. Bementem a feleségemhez, a ki felháborodva panaszolta el, hogy Hajnal el akarta csábítani. A végsőkéig felbosszantott a dolog — különben is részeg voltam — s kirohantam Hajnalhoz a folyosóra, ahol heves hangon rátámadtam. Hajnal valószínűleg megijedt, mert besietett a szobájába. Én utána mentem s öklömbé szorított kézzel halántékra ütöttem. Az ütés következtében megtántorodott, nekivágódott a szekrény sarkának, s élettelenül terült el a földön. Rettenetesen megijedtem, a halott embert föltettem az ágyra és azonnal közeli orvosért szaladtam. Akkor még nem tudtam, hogy meghalt, csak később hallottam az orvostól. En ölttem meg Hajnal, a feleségem azonban ártatlanul szenved.

Kostyán ismételtén kérte, hogy a letartóztatás ellen beadott felfolyamodást vonják vissza. A felfolyamodás azonban már a vádtanácsnál van, mely holnap foglalkozik a dologgal.

HIREK.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 9-én az időjárás: Meleg, zivatarok.

— A király nyaralása. *Ischlből* jelentik: A király ma délután négy órakor teljesen egyedül cserkészésre indult és egy husz agancsost lött. A vadászat e kedvező eredménye a felséget rendkívül jó keuvre derítette és csak hét óra tájban tért vissza a kastélyba.

— Uj titkos tanácsosok. A hivatalos lap mai száma jelenti, hogy a király Bernáth Géza dr.-nak, a Kuria másodelnökének, idősebb gróf Festetich Pál főrendiházi tagnak és ifju gróf Zichy János országgyűlési képviselőnek, a közügyek terén szerzett érdemeik elismerésül, a belső titkos tanácsosi méltóságot adományozta.

— A perzsiál állapotok. *Berlinből* jelentik: Teheránból sürgőnyzik: A német követség Witte nevű dragomanját szombáról vasárnapra forduló éjjel megtámadták, de gyorsan elősiető katonák megakadályozták, hogy benne kárt tessenek. A német követség az eset miatt azonnal panaszt tett. A hadügyminiszter és a külügyminiszter valószínűleg lemondanak. A sah Liakov orosz közkezezdést katonai kormányzóvá nevezte ki. Ismét megengedték, hogy a mecsetekben vallásos gyűléseket tartsanak. A kozák dandár szaporítása megkezdődött. A sah elrendelte, hogy több épületet kaszárnyákká alakítsanak át, hogy azokban az új kozák formációkat elhelyeshessék. A sah egyben újabb ágyukat bocsátotta a csapatok rendelkezésére.

— Hat évi börtön egy rüpiratért. *Berlinből* jelentik: Az aitonai 17. gadesztaty főhaditörvényszéke hat évi börtönre ítélte Lubach munkást fegyvelemsértés és államellenes törekvés miatt. A szigorú ítéletre az adott okot, hogy a munkás az ellenőrzési szemléhez szóló meghívóra válaszképpen nyílt levelet adott közre „A forradalmár” című berlini anarkista lapban, amelyben kijelentette, hogy hadat üzen a tőkés államának, a hadsereget a legundorítottabb

intézménynek tartja, vezető emberrel homo-szexuális betegek s gyilkosokat nevelnek benne. A levél megjelenése után letartóztatták s a vizsgáló fogságban olyan veszedelmesen viselkedett, hogy megfigyelő osztályba vitték, de az orvosok épeszűnek mondták. Most azután elítélték.

— A huszártiszt, mint békeangyal. Az Andrássy tér déli, forró aszfaltján érdekes, színes jelenet kötötte le a járókelők érdeklődését. Az aszfalt közepén összeveszett észak és dél gyermeke: a felvidéki drótostót és a bózás macedon. Eleinte feleseltek, majd az egyik a bózás üveget, a másik az egérfogóit akarta az ellenfél fejéhez vágni. A kritikus pillanatban arra jött *Schilla* Agoston, Hadik huszárezredbeli kapitány, akinek figyelmét szintén odavonta a zajos jelenet. Megkérdezte őket:

— Hát min vesztok össze?

A bózás azt felelte:

— Instálom: ez a bitang tót két pohár bózát ivott és csak egy krajcárt akar fizetni.

A drótostót meg azt mondta:

— Pane kapitány, nem igaz. Én csak egy pohárral ittam. A másik pohár nem volt igazi bózás. Az nem érte meg a krajcárt.

A tréfakedvelő kapitány azt mondta:

— Hát majd én igazságot teszek maguk között.

Azzal a zsebébe nyúlt s mindegyiknek egy egy huszfillérest adott.

— Ez a magáé, — ez meg a magáé. Most maga tizszer annyit kapott, mint amennyit kért és maga is tizszer annyit, mint amennyit nem akart megfizetni. De most békében legyenek.

Az ügy elintézésével mindakettlen meg voltak elégedve s közösen kiáltották:

— Nincs is a civileknél ilyen igazságos bíró, mint ez a huszárkapitány! . . .

— A merénylet áldozata. *Budapestről* jelentik: A Grünwald-szanatóriumban ma éjjel meghalt Remenyik Károly mérnök, akit Privigyén egy elbocsátott munkás lelőtt.

— Megvadult bivaly Bécsben. *Schönbrunn* tájékán tegnap egy megbőszült bivaly nagy rémületbe ejtette a lakosságot. A hatóság embereinek csak elkéséredett hajza után sikerült az állatot lefogni. Délután három óra tájban a schönbrunni kastély környékén, a meidlingi kapu mellett, veszett hajza volt egy megvadult bivaly után, amely a meidlingi vágóhidról szabadult el és a Tivoli utcán többgyermeket letaposott Szerencsére a gyerekek csak jelentéktelenül sebesültek meg. A vad bivaly a Zeno utcán át rohant tovább és megint több gyereket és üldöző férfit fellökött. S ahogy sem sikerült a megvadult állatot lefogni. A schönbrunni uton felborított egy egyfogatu berkocsit és tovább rohant. Így jutott a lovassági gyakorlótérre, ahol több rendőr már várta kivont karddal. Vakmerően elébe álltak és mind a két szemét kiszúrták, de a bika feltartóztatlanul száguldott tovább, noha fejéből patakzott a vér. A Wispolinger Thornál a rendőrök revolverből többször lőttek a tájékozó állatra s közben néhány teherkocsit úgy állítottak fel, hogy a bika ne szabadulhasson. Így bekerítve, hurkot vetettek rá és sikerült lábalt megkötni, aztán visszavitték a vágóhídra.

— Az Eulenburg-nör. *Berlinből* jelentik: Ma először tartott a tárgyalás délután négy óráig. Körülbelül tíz-tizenkét tanut hallgattak ki, nagyobb részét star-herbergi embereket arra nézve, hogy *Ernst* és *Riedl*, a pör két koronatanuja, milyen erkölcsi megbízhatósággal rendelkeznek. Ernstről az összes tanuk egyhangzólag azt mondták, hogy a legjellemesebb, legderekkabb és legtisztességebb polgárok egyike, akinek minden szava elhíhető. Riedlről is általában kedvezően nyilatkoztak a tanuk, csak két-három ember mondtotta azt, hogy Riedl

verekedés miatt már több ízben volt bűntetve és néha szokott olyan dolgokat is állítani, amelyek nem felelnek meg a valóságnak. A tárgyalás folyamán Ernst valamásának megcáfolására *Eulenburg* herceg kérte fia, *Sigwart* herceg kihallgatását. A tárgyalást holnap folytatják.

— A pétervári halálos párbaj. Pétervárról jelentik: A Sumarokov Manteuffel párbajról még a következőket jelentik: Sumarokov, akinek a golyó szívért furta át, a dús gazdag Sumarokov herceg fia és csak nemrég végezte el az egyetemet. Manteuffel gróf. a testőrség szép és fiatal tisztje, ki nemrég egy Hayden grófnőt vett nőül. A gróf féltékeny volt és ez adott okot a párbajra, melynek tragikus kimenetele egy igen tekintélyes arisztokrata családot mély gyászába borított.

— Gyilkos forráság Newyorkban. *Newyorkból* jelentik: Két hét óta a hőség tűrhetelelen. Tegnap árnyékban harminckét fok hőmért mutatott a hőmérő. Az üzleti forgalom a forráság miatt nagyon megbénult. Eddig ötvennél többen haltak meg. A szegényebb néposztály a házak tetőin és a városi parkokban keres a hőség elől menedéket.

— A Good Templar antialkoholista rend aradi páholya ma este fél 9 órakor, az Ipartestület első emeleti termében nyilvános ismeretterjesztő estélyt rendez. Előadást tart: Fuchs Albert, „Az alkohol társadalmi jelentőségéről, különös tekintettel az alkoholos elfajulásra” címen. Vendégek szívesen láttanak.

— Molypusztító és rovarpor legjobb minőségben Vojtek és Weisznál Aradon. 191.

• A kiváló bér- és kőműves gyógyírtás •
SALVATOR
 vese- és hólyagbajoknál, köszvényes, csukorbetegségnél és húrosos bántalmaknál külön hatással.
 Természetes vasmentes savanyúvíz.
 • Kapható ásványvízkereskedésekben vagy a Salvo-Légyónti Salvo-Légyónti Vállalatnál Budapest, V. Rudasbányánál 8. 1901

TORVÉNYKEZÉS.

Feloldott csőd.

— *Érdekes döntés a nagyváradi táblán.* —
 — *Az Aradi Közlöny távirati értesítése.* —
 Arad, július 8.

A nagyváradi tábla ma olyan szokatlan végzést hozott, amely jogászok véleménye szerint valóságos unikum számba megy. A törvényszék *Bácskai* Arthur vaskereskedő cég fizetése ellen a csődöt megnyitotta. Ez a végzés felülfolyamodás alapján a tábla elé került, amely tegnap a törvényszéknek a csődöt elrendelő végzését *feloldotta*.

A *Bácskai*-cég ellen egyik németországi (wolfsbergi) gyáros kérte meg a csődöt a múlt hét szombatján. *Bácskai* Arthur az utóbbi időben — mint híre járt — a súlyos üzleti viaszonyok miatt fizetési zavarokba jutott és egyezkedni akart. Az egyezkedés megtörténte előtt a wolfsbergi-cég megkérte a nagyváradi törvényszék előtt a csődöt. Ezt a törvényszék július 1-én el is rendelte a tömeggondnokul *Mártonffy* Bogdán ügyvédet küldte ki. Az üzletet természetesen zár alá vették.

Bácskai Arthur a végzés ellen felülfolyamodással élt azon a címen, hogy ő fizetni tud és akar s fizetése képtelenségét nem jelentett. Ennek támogatására a csődöt kérő hitelezőknek egy nyilatkozatát is becsatolta. A tábla tegnap *Balogh* Samu előadó meghallgatása után a csődöt elrendelő végzést feloldotta s utasította a törvényszéket, hogy a becsatolt nyilatkozat tartalmi valóságára vonatkozólag hallgassa meg azt a hitelezőt, aki a csődöt megkérte. Ez ma délelőtt meg is fog történni s miután a hitelező természetesen a nyilatkozat valóságát megerősíti, a törvényszék a csődöt előreláthatólag megszünteti.

A táblának ez a végzése jogászok-ökben, valamint kereskedők között is óriási feltűnést keltett. A törvény nevezetesen úgy rendelkezik, hogy az egyszer elrendelt csődöt csak abban az esetben lehet megszüntetni, ha ebbe az összes hitelezők és a csődöt meggondnok beleegyeznek. Már pedig ennél az esetről csak a cégnek egyetlen egy hitelezője szerepel s a végzést a tábla s az ő utasítása folytán a törvényszék is a nélkül hozza meg, hogy a megszüntetésre nézve a tömeggondnokot meghallgatná. Erre pedig példa a kereskedelmi jogkönyvben nem volt. *Bácskai* Arthur természetesen ezután újból kinyitja fizetését s folytatni fogja az elárulást, mintha semmi sem történt volna. O az első kereskedő talán Magyarországon, akinek a csődje ilyen gyorsan s ilyen különös körülmények között szűnt meg.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és irtéktözsde.

— *Az Aradi Közlöny távirati tudósítása.* —

Budapest, július 8.

Amerika egynegyeddel olcsóbb, 12 ezer mm. 5 fillérrel magasabb.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli sárlat	2 órai sárlat
Buza októberre . . .	11.23—11.24	11.31—11.32
Zab októberre . . .	8.48—8.49	8.47—8.48
Rozs októberre . . .	9.50—9.51	9.55—9.56
Tengeri májusra . . .	7.26—7.27	7.36—7.37
Tengeri júliusra . . .	7.30—7.31	7.36—7.37

Zárul 5 órakor:

Utótszede államvasut 693.

NYÁRI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1908. évi július hó 9-én:

Márkus Emilia, a budapesti Nemzeti Színház művészetiének vendégfelléptével:

A nászinduló.

Színmű 4 felvonásban. Irta: Henry Bataille. Fordította: Császár Imre.

S Z E M É L Y E K:

Lechatellier	Kesztler Ede.	Mme Plessans Benkőné.
Morillot	Delli Lajos.	Mme Clozieras Körössy Juci.
Clozieras	Várnai Jenő.	Maquet Zalai Margit.
Grace	Márkus E.	Aimée Harmath J.
Susanne	Novák Irén.	Julienne Kun Irén.

Kedete 8 órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Boró Simonyi-utca 1. szám, Szabadnagter mellett.)

A mai naptól fogva színházunkban kizárólag oly képek kerülnek bemutatásra, melyek még sehol nem játszottak.

Teljesen új műsor. Válogatott újdonságok.

Műsor 1908. július hó 9-én, csütörtökön:

1. O és Uj-Rómalátképe. Természetbeni felvétel — 2. A munkás ember szíve. Kép az életől merítve. — 3. Pezsgős kut. Bohózat. — 4. Jó tettért jót várj. Dráma. — 5. Rejtélyes halott. Kacagató. — 6. Egy marokból szerelme. Szerelmi történet. — 7. Menjünk a varrónőhöz. Humoros. — 8. Az uzsorás. Szenzációs életkép.

Minden előadás alatt katonazene játszik. — Cukrászda.

Előadások: Este 7 órától 11 óráig.

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

Helyárak: I. hely 1 korona, II. hely 80 fillér, III. hely 60 fillér, IV. hely 40 fillér és V. hely 20 fillér.

NYILTTER.*

Köszönetnyilvánítás.

Mindazon rokonok, jóbarátoknak és ismerősöknek, kik felejthetetlen atyánk temetésén megjelentek s ezáltal fájdalomunkat enyhítették, valamint *Amon* István m.-radnai temetkezési vállalkozónak a temetés körül kifejtett eljárásáért köszönetünket nyilvánítjuk.

2245

Tunner család.

Szépítő-kúrát

végezhet mindenki odahaza, ha egy Dr. JUTASSY-féle készletet beszeresz. Ilyenek:

Bőrápoló-készlet a nyomás, ép. tisztá archör szépségének apolására és megőrzésére: száraz, sápadt, durva, hámló, feszülő, viszkető, hervadó bőrre: ráncok és libabőr ellen.

Bőrgyógyító-készlet fényes, zsíros, pörusos, atkás (mümpseres), pattanásos (vimmériis), eres, vörös arc, vörös orr, vörös kéz, fagyásfoltok és izzadás ellen.

Bőrtisztító-készlet elcsurgult, lebarantult, napégett arccok fehéritésére, szeplő és májfolt ellen.

Bőrhámiasztó-készlet lencsefoltok, tag pörusok, pattanásnyomok, rózsapattanás (rosacea), bőrkeményedés, borvirág, himlőhely és sebhegy ellen.

Hajgyógyító-készlet hajkorpa, hajhullás ellen s a kopaszodás megakadályozására. E készletek föl vannak szerelve a megfelelő szappannal, a szűkeges kozmetikai eszközökkel és szerekekkel, melyeknek bírtos hatását 1892 óta ezer és ezer arcon tapasztaltuk s a melyeknek ártalmatlanságáról az utózet főorvosa, *Jutassy József* dr. kozmetikus bőrgyógyász, orvosszaktanár kezezkedik, kinek receptjei szerint a szerekek készülnek. A kimerítő használati utasítás alapján mindenki sikeresen kezelheti önmagát azon szépségiháza ellen, melynek megfelelő készletet beszeresz. *Jutassy* dr. „Szépségápolás” című könyve minden készlethez mellékelve van. 5288

— Minden egyes készlet ára 5 korona. —

Készít és elárulja személyesen vagy posta útján

Kozmetikai Gyógyintézet elárulító osztálya

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4. I. emelet.

Kapható vagy megrendelhető az intézeton kívül minden gyógy-szerárban. — Főraktár: *Török* József gyógyszerár Budapest, VI. kerület, Király-utca 18. szám.

Műhely áthelyezés!

Kenderesy és Paladics

épület- és bútör-asztalosok

Arad, Deák Ferenc-utca 33. sz.

(Helm-báza)

Van szerencsénk a nagyérdemű közönségnek becses tudomására adni, miszerint

üzletünket

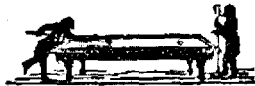
a jelen kor igényeinek megfelelően berendeztük.

Elvállalunk épület, bútör, portál, Iroda és bolti berendezéseket a legdiszesebb és a legegyszerűbb kivitelben.

Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan eszközöltetnek.

Tisztelettel

948 Kenderesy és Paladics.



Hartmann János

Aradon, Kazinczi-utca 11. sz. alatt.

Tekeasztal, dákók, golyók és különlegességi kávéház berendezési cikkek készítése

műhelye.

Szakképzettségemet a párisi legelső és legnagyobb gyárban szereztem. Teke-asztalok behuzását a legújabb saját szisztém szerint behuzok ragasztás nélkül, a melyeken a golyók ugrása elő nem fordulhat. Meghívásra bárhova a vidékre is elme-gyek, saját szöveteimmel.

Műhelyből kikerült árúért, különösen a dákók egyenességéért egy teljes évig jótallok.

Ismét eladóknak nagy árendemény.

Használt golyókat veszek és cserélek. Gyors és pontos kiszolgálásér: kezeskedem.

Saját francia gyártmány szerint készült dákók óriási választékban 2 k.-tól 100 kor.-ig. Régi ócska teke-asztalokat újjáalakítok s becserélek.

Nagy raktár kész billiárdokhan! Olcsón kapható legújabb fordítható Ellipsis Billiárd. 741

3714—1908. tkv. sz.

Együttes
Árverési hirdetmény kivonat.

Az aradi kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Dr. Kuttán Alfréd ügyvéd által képviselt, Dr. Sreiber Vilmos orvos, aradi lakos mint jelentkező és Stern Cecília aradi lakos mint ezuttal csatlakozónak kimondott végrehajthatóknak, Tóth János aradi lakos végrehajtást szenvedett elleni 59 korona tőke, 31 korona hátralékos per és 30 korona 40 fillér végrehajtási költségek és jár. iránti végrehajtási ügyében az aradi kir. törvényszék területén levő, Arad Pernyáva külvárosában fekvő, az aradi 6670. sz. tjkvben A. + 1. sor 2213. hrszám alatt felvett Illésutcai 19. számú ház, udvar és kertből Tóth Jánost illető fele részére az árverést 3240 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fentebb megjelölt ingatlan hányad az 1908. évi augusztus hó 17-ik napjának délután 3 órakor az aradi igazságügyi palota földszint jobbra levő 48. sz. helyiségében megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át, vagyis 324 koronát készpénzben, vagy az 1881. LX. t.c. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadéképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Az aradi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság.

Arad, 1908. évi április hó 21-ik napján.

Aknay,
kir. tszéki bíró.

Telefon 683.
FISCHER ÁRMIN

szobafestő és mázoló
Vörösmarthy-utca 3.

A legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig elvállal munkákat ugy helyben, mint vidéken. 1905

Cement
hornyolt cserép
a legjobb fedő anyag. Vizáthatlan!
Örökké tart!

Tégla,
Cserép

legjobb minőségben állandóan raktáron 754
Pollak Sándor
tégla, cserép és cementárú gyárban
Mikalán.
Telefon 5—15.
Erzsébet-körút 37., I. em. Városi iroda:

Telephon szám 690.

Panker F. Viktor
mű- és építő-lakatos
Arad, Fácán-utca 6. sz.

Készít takaréktűzhelyeket, szir és folyosó kerítések, épület vasalások, görredőnyök napellenzők, vas-ágyak, kerti székek, padok, asztalok tömör vasból, valamint mind a szakmába vágó munkák a legolcsóbb árak mellett.

Épület szárítására vasokosarak kaphatók.
Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan eszközölteknék. 1505
Nagy választék sárkerítés mintákból természetesen nagyságban. — A minták megtekinthetők a műhelytelepen.

Több mint 25 év óta ellismert legolcsóbb bevásárlási forrás!

Kilényi C. és Társa

divat. készmő, rövidáru és fehérnemű üzlete
a „kék golyóhoz“
Arad, József főherceg-ut II. szám
(Karolina-utca sarkán.)

Legújabb himzett batisztok, Zephirek, ruhavásznak, kartonok, napernyők remek színekben, csipkék és himzések csoda olcsó árakban, trikók, kesztyűk, harisnyák, szalma kalapok, gyermekcipők és ruhák nagy választékban, rendkívül olcsón árusítatnak **Kilényi C. és Társánál.** 1901

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

Nagymennyiségű
plé-pánt és maculatura

jutányos áron
eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.



Negyedórán belül megszünteti a
Fejfájást
hirneves

Rozsnyai fejfájás elleni pastilla
1 darab 20 fillér. 6 darab ára 1 korona.
Páratlan hatásu

gyomorerősítő-szer
a Rozsnyai-féle
Kárpáti gyomorcsépp.

Kapható csakis:
Rozsnyay Mátyás
gyógyszerárúháza 501
Arad, Szabadság-tér.



Kitűnő minőségű
hődfarku

battonyai cserép
a legolcsóbban beszerezhető
Papp József Gyula
tégla és cserépgyármű
Battonyán.

helybéli elárusítás nagyban és kicsinyben az

Aradi Kőműves és Ácsiparosok
vállalati szövetségénél
Boros Béni-tér 6. sz.
Telefon 275. 1891

ORA lánccal együtt
csak 2 kor.

Nagymennyiségű órák megvétele arra készlet egy sziléziai áruházat, hogy 1 gyönyörű aranyozott, 36 óran át járó Anker-órát, lánccal együtt, 3 évi írásbeli jótállással

csak 2 koronáért
adjon. Szétküldi utánvétellel
A. Gelb, Krakau 15. sz.
porosz-sziléziai áruház — Nem tetszőért a pénz vissza. 2452

Könyvkötészetünkben
egy ügyes fia
tanulónak
fizetéssel
felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Vizvezeték-műhely
megnyitás!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség b. tudomására hozni, hogy a mai kornak teljesen megfelelő **vizvezeték berendező-műhelyt** nyitottam, hol mindennemű csatornázást, vízvezeték, fürdőszobát, angol klosetteket, vízfűtés, acetin és Benoid-felszerelést és vezetékét, minden fajtájú szivattyúkat, hőlégmotor- és szivattyúk javítását és készítését elvállalom.

20 évi tapasztalataim, valamint 11 évi aradi működésem biztosítékot nyújt tisztelt rendelőimnek arra, hogy az elvállalt munkát szakszerűen, pontosan és lelkiismeretesen, a lehető legolcsóbban eszközölöm. 851
Ugyane szakba vágó munkák jó karban tartását általában elfogadom.
A n. é. közönség b. pártfogását kéri,

kiváló tisztelettel
Mókos Márton
szereelő-mester
Petőfi-utca 4. sz.

1902—1908. sz.
Hirdetmény.

A m. kir. földmívelésügyi miniszteriumnak 33037—1907. számú rendelete nyomán ezennel közhírré tesszük, hogy miután a cs. és kir. közös hadügyminiszter ur — a viharágyzás célszerűtlenségére való hivatkozással — a viharágyokkal való védekezéshez szükséges kedvezményes áru löpor további szállításának bemutatását elhatározta, kedvezményes áru löpor beszerzésének módozatit megállapító 45797—1907. számú földmívelésügyi miniszteri rendelet hatályon kívül helyeztetett, illetve azon rendeletben megnevezett egyesületek, intézmények és közegektől a löpor beszerzésére feljogosító igazolványok kiállítására részükre adott megbízás egyidejűleg visszavonatot.

Arad, 1908. június hó 27.
A városi tanács.



Könyvkötészetünkben
tanulóleányok
felvétetnek.



9193—1908. sz.
Hirdetmény.

A gyalogutak gondozásáról alkotott 12757—408/1884. számú szabályrendelet 5. §-a értelmében felhívom a ház- és telektulajdonosokat, folyó hó 15-től szeptember 15-ig házuk, illetve telkük előtt az aszfalt burkolattal ellátott gyalogutat mindennap délután 1 és 2 óra között, a másféle burkolattal ellátott gyalogutat este 7 és 8 óra között megolcsóltassák, mert ennek elmulasztása esetén az említett szabályrendelet alapján szigorúan büntetetté fognak.

Arad, 1908. évi május hó 15.
Sarlot,
főkapitány.

